

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Tribunal Poenitentiae Sev Libri Dvo Prior De Poenitente Ut Reo Posterior De Confessario Ut Judice

Stoz, Matthäus

Anno M.DC.LXXXIX.

Pars II. De Contritione.

urn:nbn:de:hbz:466:1-37144

122. Nihilominus hæc res plerumque non vacat aliqua deordinatione, & signum est animi suam magis æstimationem, quàm spiritualem profectum curantis. Inò fieri potest, ut talis etiam peccet mortaliter, Dian. l. c. si nempe eâ ratione exponat se periculo labendi in peccata mortalia, & ea nunquam efficaciter emendandi: quod ijs accidere potest, qui de industria adeunt Confessarios non satis peritos, vel quorum unus est vulgaris & liberior, cui gravia; alter timoratus & bonæ doctrinæ, cui levia duntaxat confitentur; vel quibus ignoti sunt, nullum constanter retinentes, sed ab uno ad alterum transilientes, perinde ut aviculæ à ramo ad ramum solent.

123. His nihilo meliores sunt, qui ut sibi falsam probitatis & sanctitatis opinionem concilient, ita variant Confessarios: facillè enim hac variatione potest intervenire hypocrisis, & quidem etiam gravis; & consequenter, cum repugnet, eam confessionem, per quam anima contaminatur peccato mortali, valere ad illam à peccatis emundandam, eam censeri invalidam, tanquam illam, quæ fit ad patefaciendum sibi aditum ad aliquod flagitium perpetrandum: hac autem in re

extra dubium est, notabilem admitti irreverentiam DEI, dum nimirum Sacramentum ab ipso institutum sumitur in testimonium quoddam & confirmationem falsitatis. Reginald. l. 6. c. 5. f. 2. n. 149. Ex dictis breviter

124. Patet, non esse condemnandum, qui cum non esset solitus peccare graviter, præter eam tamen consuetudinem lapsus est in peccatum aliquod grave, in genere v. g. luxuriæ, quod ordinario suo Confessario, apud quem bonam hæcenus servavit opinionem, confiteri erubesceret; sed neque si crebrius id fieret, quidquam contra confessionis integritatem committeretur, siquidem primo illi Confessario pœnitens venialia confiteri non tenetur; secundo autem confiteri eadem venialia non prohibetur, ut verò mortalia eidem aperiat, non tenetur, cum ea priori jam integrè omnia, prout oportet, exposuerit, ut suppono. Aliud est de eo, qui etiam rarò, studio tamen, mutat Confessarium, ne deplorandus animæ suæ status plenè intelligatur, & severior medicina, prout deberet, ei applicetur; reverentia enim tam sancti Iudicij tales fraudes non patitur, sed potius arguit peccati non levis.

P A R S II. D E C O N T R I T I O N E.

In qualibet vera Contritione duo ferè spectari possunt, quorum unum est Contritio ipsa: alterum resoluta voluntas seu propositum firmum amplius non peccandi.

F 2

QUÆ.

QUÆSTIO I

De ipsa Contritione.

I. **E**X varijs hujus vocis *Contritio* acceptionibus ea huc spectat, quæ denotat dolorem de peccatis commissis, seu detestationem eorundem, idque eâ metaphorâ, quod cor hominis peccatis induratum quasi scindat, comminuat & quodammodo emolliat, reddatque tractabile, & Divinæ voluntati morigerum. Hâc vocis significatione suppositâ, reliqua, quæ ad contritionem pertinent, prosequamur.

ARTICULUS I.

De Contritionis Necessitate ad Confessionem Sacramentalem.

2. Postquam egimus præcipuè de ea cura, quam quisque priùs, quam confiteatur, in conscientia sua exactè discutenda, peccatisque saltem mortalibus in ordinem redigendis ponere debet, de altera quoque, quæ non minor esse debet, agere oportet. Ea verò est, ut dolor de peccatis commissis ante confessionem, vel saltem ante absolutionem exciretur, cum proposito emendationis in futurum, qui sanè dolor nunquam est omittendus; id quod sumitur ex Concilio Trident. *sess. 14. c. 3.* ubi contritio recensetur inter partes Sacramenti Pœnitentiæ: parte autem vel unâ duntaxat deficiente, totum non posse amplius subsistere, constat. Et ratio est, quia sine contritione confessio non potest habere rationem veræ accusationis sui ipsius (nemo enim verè &

sine fucò se de aliquo accusat, de quo non verè etiam dolet) sed erit simulata duntaxat accusatio, aut historica quædam enarratio, & consequenter tota actio non habebit veram rationem Judicij, quod tamen ad hoc Sacramentum requiritur. Taceo, quod idem Sacramentum ex sua natura & institutione ordinatum sit ad peccatorem cum DEO reconciliandum, & ideo etiam *Reconciliationis Sacramentum* appellari solet. Debet ergo accusatio sui, quæ in eo fit, tendere ad reconciliationem cum DEO: ad quod necessariò requiritur, ut sit signum internæ pœnitentis, & consequenter, ne sit signum falsum, debet ex tali interna pœnitentia procedere. Bonac. *D. 5. q. 3. p. 2. n. 4.* Coninch. *D. 4. s. 4. n. 34.* & alij. Ex quibus breviter

3. Patet, contritionem ad bonam confessionem esse ad eò necessariam, ut, si desit, illa nihil sit valitura, imò & in sacrilegium transitura, etsi peccata, quæ exposita sunt, essent non nisi venialia. Bonac. *n. 8.* Suar. *D. 20. s. 6. n. 4. & 5.* Reginald. *l. 5. n. 47. & 60.* Henric. *l. 4. c. 26. n. 7.* ut proinde fieri possit, ut, qui nullius peccati mortalis antea commissi conficius ad confessionem accedit, inde gravi scelere obstrictus redeat. Licet igitur diligens opera in examine conscientie collocanda sit, diligentior tamen & longè accuratior ponenda est in dolore de peccatis excitando: qui, quò fuerit vehementior, eò etiam majorem conferret gratiam per Sacramentum, magisque à peccatis deinceps absterrebit.

AR-

ARTICULUS II.

In quo consistat Contritio?

4. Ut, quid Contritio sit, probè quis noscat, operæ pretium videtur, omnes Actus, qui ad eam quoquo modo pertinent, ante oculos statuere. Ante omnes igitur ad veram contritionem necessariò præsupponuntur actus Fidei & Spei de venia peccatorum per merita Christi à DEO obtinendâ: nemo enim doleret de suis peccatis, nisi crederet DEUM esse, eumque per peccata offensum, & ob ejus in promissis fidelitatem, & in remittendis peccatis misericordiam & bonitatem, speraret veniam. His actibus velut basi ac fundamento Contritionis suppositis, sunt adhuc plures alij, qui ad eam concurrunt.

5. I. Est cognitio malitiæ seu peccati & malorum cum peccato connexorum, qualia sunt ipsa DEI offensa, reatus pœnæ sive æternæ in inferno, sive temporalis in hac vel alterâ vitâ in purgatorio sustinendæ, amissio Divinæ gratiæ & amicitia, ac donorum omnium supernaturalium, conscientia remorsus & inquietudo, ignominia, de quibus videri potest Reginald. l. 2. c. 5. à n. 59. usque ad finem capituli. Hanc autem cognitionem ad contritionem pertinere inde patet, quòd, sicut voluntas nihil profequitur amando, quod cognitum non fuerit ut bonum, ita etiam nihil persequitur odiendo, detestando & averfando, nisi cognoscatur esse malum. II. Hunc intellectus actum sequitur in voluntate absolutum desiderium, ea mala à se removendi. III. Detestatio seu displicentia de

peccato commisso cum desiderio conditionato, factum, si fieri posset, reddendi infectum. Hic desiderij actus vocari solet velleitas, & absolutè est inefficax (nequit enim fieri, ut, quod factum est, reddatur infectum) efficax tamen est sub conditione, ut, si fieri posset, non fecisset, quo se inquinavit & DEUM offendit. IV. ex hac detestatione sequitur in appetitu rationali seu voluntate quidam dolor, & tristitia de culpa commissa. Imò V. in appetitu quoque sensitivo oritur ex imaginatione peccati, sensibili modo propositi, horror aliquis & dolor, quandoque tam vehemens, ut etiam lacrimas, gemitus & suspiria exprimat. VI. voluntas seu absolutum propositum nunquam amplius faciendi, seu repetendi, quod malè gestum est, neque DEUM in ulla alia re offendendi, & quod consequens est, mandata DEI integrè observandi. VII. oblatio ad satisfaciendum pro peccatis commissis, & resolutio sui puniendi, sive Divinum honorem læsum in se vindicandi.

6. Ex his actibus solus tertius est, in quo formaliter consistit contritio. Suar. D. 3. f. 3. n. 7. Navar. in Man. c. 1. n. 2. Reginald. l. 5. n. 2. & alij. Ea verò ut fructuosa sit, necessariò debet habere adjunctum sextum Actum, seu voluntatem DEUM amplius non offendendi, potèstque describi in hunc ferè modum: *Est detestatio peccati commissi cum firmo proposito vitam in melius commutandi, & deinceps nunquam amplius peccandi.* Desumpta est hæc definitio ex Concilio Trident. sess. 14. c. 4. cum hoc tamen discrimine, quòd Concilium dixerit, contritionem esse simul dolorem: unde aliqui

occasionem sumperunt cum Coninch. *D. i. d. 2. n. 10.* Et dicendi, contritionem consistere simul in utroque actu, dolore nempe & detestatione. Sed dolor iste non tam est formalis ratio contritionis constitutiva, quam, ut Reginald. *l. c.* & alij notant, effectus quidam necessarius ex detestatione, perinde ut lumen in corpore pellucido ex presentia corporis lucidi, ortus. Et ideo particula ista addita reddit definitionem non merè formalem, sed etiam causalem simul: cum è contritio illa, quam ex Concilio Florent. in lit. Unionis accepimus, sit merè causalis, per effectum, tanquam per aliquid notius, tradita in hæc ferè verba: *Contritio est dolor animi de peccatis commissis cum proposito non peccandi de cetero.*

ARTICULUS III.

De Motivo Contritionis.

7. Hoc nomine intelligitur ratio, potentiam, seu intelligentem seu volentem, movens ad actum sibi competentem elicendum. Hoc posito difficultas, quæ hujus loci propria est, in eo versatur, qualenam motivum esse debeat, quo contritio, ut sit idonea ad Sacramentum dispositio, nititur: cuique enim rei, quam detestamur, averfamur & fugimus, inest aliquid, quod ad detestationem, & displicentiam erga illam nos permoveat.

8. Igitur in quolibet peccato complura sunt, quæ reddant id detestabile. I. est, quod sit contra rectam rationem, seu, quod dedeceat naturam rationis capacem sic agere. Idem ferè aliis verbis exprimunt, qui dicunt, ipsam peccati tur-

pitudinem esse rationem, propter quam illud sit detestabile. II. quia adversatur specialia cui virtuti, v. g. castitati, obedientiæ, temperantiæ &c. III. quia cultui divino opponitur. IV. quia lædit jus DEO debitum; DEUS enim ratione supermi, quod in creaturas earumque actiones habet, dominij, habet jus exigendi à creatura rationali observantiam suorum præceptorum. Et hac ratione peccatum induit rationem *injuria*: hæc enim tum fit, quando de re (alienâ scilicet) aliud fit, quam voluntate Domini constituitur: id quod contingit etiam tunc, cum peccatum committitur; tunc enim de actionibus nostris liberis aliud fit, quam quod voluntate Domini (DEI) constitutum est. V. quia præbet DEO rationabilem titulum & fundamentum odij, iræ & indignationis contra peccatorem, seu (quod eodem recidit) reddit peccatorem DEO ingratarum & odibilem, DEUM autem peccatori offensum & iratum: quâ consideratione peccatum habet rationem *offensa*. VI. quia nos privat bonis supernaturalibus gratiæ & resultantis inde gloriæ, & malorum gravissimorum, pœnæ scilicet æternæ in gehenna, vel temporalis in purgatorio sustinendæ nos reos constituit. VII. quia mala, etiam temporalia, in hac vita toleranda, secum adducit, v. g. mortem, infamiam, morbos, anxietatem & perturbationem conscientiæ, multam seu pœnam v. g. verberum, Præceptoribus, Parentibus, Judici humano &c. dandam; sed hæc mala si præcisè considerentur, ut ab homine, vel aliis causis naturalibus proveniunt, non sunt sufficiens motivum ad excitandum dolorem requisitum ad

Sacra-

Sacramentum; sunt verò, si eadem spectentur, ut specialiter etiam à DEO, tanquam justo scelerum vindice proveniunt & permittuntur. Hurtad. *de Sacram.* D. 6. f. 2. apud Dianam 4. p. 11. 4. R. 193. contra Suar. D. 20. f. 2. existimantem, dolorem ex motivo temporalium malorum hujus vitæ profectum non sufficere. Sed si loquatur de ejusmodi malis, prout referuntur ad DEUM in pœnam delicti ea inferentem, communi & receptæ sententiæ adversatur; quod illum voluisse facere, & in hoc sensu eum loqui, mihi non est incredibile; si verò ob ea mala doleat sine respectu ad DEUM, utique non sufficit. VIII. quia per peccata homo se reddit ingratum DEO, cum tamen ab ipso plurima & ingentia beneficia acceperit hætenus, & in dies, imò & in momenta quotidie accipiat. IX. quia displicet DEO à nobis super omnia dilecto, & quasi malum quoddam ipsius est.

9. Pro varietate harum rationum formalium seu motivorum etiam ipsi actus variantur, & ad diversas virtutes pertinent. I. Oritur ex amore virtutis in genere. II. ex ea virtute, cui peccatum opponitur; qualibet enim virtus & bonum suum prosequitur, & oppositum malum fugit, & quidem præ omnibus malis pœnæ: quævis enim malitia moralis major est quocunque malo pœnæ. III. ex Religione, quæ est virtus inclinans ad cultum debitum DEO exhibendum. IV. ex Justitia erga DEUM, quæ præcepta, tanquam DEO jure maximo debita, implere satagit, & eorum transgressiones tanquam veras injurias detestatur, & quantum potest, resarcire contendit. V.

ex Pœnitentia, quæ, prout est specialis virtus, à reliquis distincta, respicit & avertatur peccatum, tanquam id, quod fundat in DEO rationabile odium, displicentiam & indignationem adversus peccatorem, turbat pacem, & constituit inæqualitatem inter DEUM & hominem. VI. ad Spem pertinet: hæc enim non tantum versatur circa ultimum æternæ beatitudinis finem consequendum, sed etiam circa malum illi fini oppositum avertendum. VII. ad amorem sui spectat. VIII. ad gratitudinem, quæ id utique attendit, ut benefactori nostro non inferamus malum. IX. ad charitatem DEI, & inter enumeratos actus præstat, & nomine Contritionis significatur.

10. Quoniam autem DEUS variis modis diligi potest, idcirco necessarium est, eos modos diligenter distinguere, ut tandem sciatur, in quo consistat Contritio, quam *perfectam* appellant. Amor ergo, quo DEUS diligitur, duplex est, Concupiscentiæ unus, alter Amicitia. Amor concupiscentiæ est, quo DEUM, tanquam nobis bonum & utilem diligimus; quatenus nimirum ab eo beneficia accipimus & speramus. Ex hoc amore nascitur detestatio peccati, quatenus non tam DEI malum est, quam nostrum, utpote quod DEUM summum bonum à nobis avertat, jure felicitatis privet &c. detestatio autem hæc ad attritionem spectat, utpote non tam ex amore DEI, quam nostri orta. Amor amicitia, qui & *Benevolentia* vocatur, est, quo DEUS à nobis diligitur, ut in se bonus est, & amabilis, abstrahendo ab omni nostro commodo, inde resultante. Ex hoc amore nascitur detestatio peccati præcisè,
quòd

quod sit aliquid displicens DEO, licet inde nihil nobis mali accideret, neque ulius boni iactura fieret. Et hic Actus *Contritio perfecta* vocatur, & est omnium præstantissimus, utpote qui nihil proprii commodi aut amoris concupiscentiæ admixtum habeat, sed ex puro DEI amore suam trahat originem.

ii. Uterque hic amor DEI potest esse super omnia, id est, talis, ut vi illius homo sit paratus, DEUM præferre omnibus, hoc est, omnia potius mala pati, & omnia bona negligere, quam DEUM graviter offendere, seu quam committere aliquid, quod DEO graviter displiceat, (quod ad amorem amicitiae spectat) aut eum à nobis avertat, quod est amoris concupiscentiæ.

12. Illud verò hic advertendum est, etsi, qui majori Spiritu ducuntur, possint sibi singillatim proponere, & bona, quorum mallent iacturam facere, & mala, quæ potius sustinere parati essent; id tamen non esse necessarium, & ob humanam fragilitatem sæpenumero periculo non vacare. Et idcirco ejusmodi comparationes fragilibus communiter sunt dissuadendæ, ne potius horrore alterius mali propositi, quam peccati, quod sit offensivum DEI summè nobis dilecti, moveantur ad ejusdem peccati detestationem; sic enim non solum sæpè impediretur contritio, sed etiam novum peccatum contraheretur, eligendo potius peccatum, quam malum illud pati; v. g. non oportet expressè dicere: super vitam, super honorem, super divitias &c. DEUM diligo: malo vivus comburi, malo videre & pati mortem & eadem charissimorum parentum, aut gravissi-

mos quosque cruciatus, ipsius etiam inferni sustinere &c. quam DEUM graviter offendere. Sufficit enim virtualis & implicita comparatio, sita in quadam efficacitate, & universalitate amoris, & his ferè verbis exprimi solet, aut potest: *DEUM super omnia diligo, eisque, quantum in me est, in omnibus placere cupio*; consequenter quidquid occurreret DEO displicens, vi hujus resolutionis detestarer, & repellerem. Laym. l. 5. c. 1. n. 7. Coninch. D. 2. d. 5. n. 42. & d. 7. n. 69. Bonac. D. 5. q. 5. s. 1. p. 7. n. 4. Reginald. l. 5. n. 36. Navar. c. 1. n. 21. qui idcirco reprehendit Confessarios, si interrogent pœnitentem, mallèrne potius filios suos, vel se obiisse mortem, quam peccasse, seu, paratúsne potius sit mori, charissimos suos filios perdere, &c. quam peccatum admittere; hæc enim est nimis gravis tentatio. Nam, ut S. Thomas *quodlib. 1. art. 9.* ait, sicut delectabilia magis animum movent ad delectandum, si speciatim, quam tantum generatim, proponantur; ita etiam ea, quæ terrificata sunt, plus terrent, si speciatim cogitentur, quam si generatim: & fieri potest, ut, qui generatim mavult omnia pati, quam peccare mortaliter, nolit hoc aut illud malum specialiter propositum & consideratum.

ARTICULUS IV.

De qualitatibus Contritionis.

13. Etsi, ut supra n. 2. & sequenti dixi, indubitatum sit, dolorem, vel detestationem potius peccati ad valorem confessionis requiri, qualis tamen esse debeat, non est usquequaque expeditum dicere,

dicere. Certum autem est I. dolorem illum non debere esse corporis, seu sensibilem: Navar. c. 1. n. 23. Reginald. l. 5. c. 1. n. 2. sicut enim ad peccatum non requiritur corporis sensus, voluptas, aut complacentia (sola enim mente quandoque consummatur, ut patet in peccato desperationis, hæresis, superbiæ &c.) sed internus consensu voluntatis, approbantis & amplectentis id, quod malum est, & ut tale cognoscitur: ita etiam ad contritionem non requiritur dolor ille sensibilis. Unde licet doloris sensum, aut motum in corpore seu corde non sentias, nec ex oculis lacrimæ fluant, nec ex pectore gemitus erumpant, non ideo deest contritio, utpote quæ consistit in voluntate, improbante & detestante sua peccata, & dolente, quod ea commiserit, ita ut si adhuc integrum esset, nullo modo vellet ea amplius perpetrare, atque adeo firmiter statuatur impostero evitaturus.

14. Atque hinc redarguitur quorundam, præsertim mulierum, gravis error & deceptio, existimantium, se non esse verè contritos, nisi in ipso quoque corpore eum dolorem sentiant. Utilis quidem is est & bonus, si haberi possit, Reginald. Navar. l. c. non tamen est necessarius, neque etiam sollicitè & anxie procurandus, neque, si habeatur, coram aliis spectantibus vel audientibus elicendus: sed potius clam sine ullo alio, præter DEUM, arbitro, juxta illud psal. 4. in cubilibus vestris compungimini: non raro enim hæc in re grave à demone periculum imminet, & superbiæ vanæque gloriæ materia & argumentum inest.

R. P. Stoz Trib. Panit.

15. II. Non est necesse, ut detestatio peccatorum seu contritio certo & longo tempore duret; sufficit ad eam tempus parvum; imò sufficit, si fiat in instanti: sumitur ex Ezech. 18. & 33. ubi Dominus dicit, se, quacunque horâ peccator conversus fuerit, ejus iniquitatum non amplius recordaturum. Et ratio est: quia contritio, licet in instanti fiat, adhuc tamen vera est contritio. Suar. D. 4. f. 5. n. 4. Coninch. D. 2. d. 7. n. 72. Bonac. D. 5. q. 5. f. 1. p. 7. n. 2. Dicast. D. 2. d. 9. n. 187. Laym. l. 5. tr. 6. c. 4. n. 2.

16. III. Ad veram contritionem non requiritur certa intensio, seu ut fit magna aut summa intensio, intensio physica: sufficit substantia actus, in quamcunque remisso gradu fiat, modò sit vera contritio. Navar. c. 1. n. 7. Suar. f. 4. n. 9. Coninch. n. 70. Reginald. c. 3. f. 3. Henric. l. 4. c. 27. n. 6. Dicast. D. 2. d. 7. n. 163. Laym. n. 1. Fill. tr. 6. c. 9. n. 235. Bonac. n. 3. & alii. Tum quia nulla usquam in Sacra scriptura extat mentio, aut præceptum de certo aliquo intensiois gradu, cum per poenitentiam vel contritionem peccator ad DEUM convertitur, aut, ut convertatur, commonetur. Tum quia peccatum mortale, in quamcunque remisso sit gradu, sufficit ad gratiam sanctificantem destruendam; ergo è converso, quamcunque remissa sit contritio, sufficit ad eandem gratiam recuperandam. Tum quia aliàs semper anxii essemus, dubitantes, an sufficientem doloris gradum haberemus: nullus enim est dolor, qui non possit esse intensior, ut omnes sentiunt, & experientia, quæ est rerum magistra, cap. quàm sit. de Elect. in 6. docet: imò, quod gravius est, semper

G

semper existimaremus, nos, quocunque motu à peccato ad DEUM converteremur, præceptis divinis non satisfacere, & manere adeo semper in statu peccati. Unde adduceremur in desperationem de nostra salute, & aperiretur via blasphemæ sentiendi de DEI bonitate, qui medicinam animæ nostræ instituerit, in qua tamen pacem & tranquillitatem invenire non possemus. Nec refert, quòd dicatur, quòd graviora fuerint peccata, eò etiam graviolem debere esse dolorem: hoc enim intelligendum est non de obligatione præcepti, sed de consilio, honestate & decencia, vel etiam de utilitate. Utique enim eo utilior est dolor, quòd est major. Navar. n. 35. per eum enim semper remittitur aliquid pœnæ temporalis, & eò plus, quòd ille fuerit major. Unde ita perfici potest, ut tollat omnem reatum pœnæ, ut notatur in cap. Mensuram, Dist. 1. de Pœnit. Laym. l. 5. tr. 6. c. 4. n. 1.

17. IV. Debet tamen contritio in alio sensu esse summa, nempe *appretiative*, hoc est, debet quis peccata detestari super omnia, quæ peccata non sunt, detestabilia, hoc est, ita ut, si necessarium esset, vel peccatum, vel quodvis aliud etiam gravissimum malum, modò peccatum non sit, detestari, execrari & fugere, voluntas potiùs desisteret à detestatione aut fugâ cujusque mali, quàm à detestatione peccati: hâc enim ratione censetur voluntas peccatum præferre omni alteri malo, & detestari super omnia: & meritò, cum enim peccatum, quo DEUS offenditur, sit summum malum, debet etiam super omnia odio haberi, sic, ut ob nullam rem hujus mundi, ipsam

etiam vitam conservandam, licitum sit unquam peccare, sed homo potiùs paratus esse debeat, quidlibet pati, quàm vel beneplacitum, aut gratiam vel amicitiam DEI amittere, vel DEO fastidium seu displicentiam creare. Bonac. l. c. Fill. l. c. n. 137. Suar. f. 9. à n. 9. Coninch. n. 68. Reginald. n. 35. Dicast. D. 2. d. 7. n. 168. & alii communiter. Potest in declarationem hujus doctrinæ adferri exemplum Matris, jacturam filii unice dilecti, & catuli alicujus perchari passæ. Hæc enim, si de intentione actûs loquamur, sape longè acerbius deslebit & lugebit mortem catuli, quàm filii; & tamen, si interrogetur, utique, nisi stulta sit, respondebit, se mortem filii multò plus aestimare, quàm mortem sui catuli, adeò que se, si in potestate esset, potiùs malle eligere catuli, quàm filii tam dilecti mortem. Hic autem non est necessarium, ut detestemur peccatum cum explicita comparatione ad alia mala juxta dicta *suprà* n. 12.

18. V. Contritio, ad delenda peccata mortalia idonea, debet esse actualis & explicita, adeo ut virtualis & implicita nullo modo sufficiat, quod post Concilium Trident. sess. 14. cap. 13. videtur esse adeo certum, ut Suar. D. 20. f. 1. contrarium judicet, temerarium esse; Vasq. verò de Pœnit. q. 92. a. 1. d. 1. erroneum. Licet ergo communissima Theologorum sententia sit, amorem DEI super omnia tam efficacem esse, ut, cum in te contineat virtualiter dolorem de peccatis, ad peccata mortalia, etiam extracatum Martyrii & Sacramenti, abolenda valeat; tamen ob tam gravem virorum doctissimorum censuram negandum non est,

est, eum ad Sacramentum tam necessarium esse, ut, si de peccatis mortalibus agatur, id sine eo sit omnino irritum. Tamb. l. 1. c. 3. §. 1. n. 1. §. 33. An autem idem sit, si ad hoc Sacrum Tribunal adferantur peccata non nisi venialia, jam dudum dubitatum est à Theologis: Et licet id videri possit esse certum, quòd, siue peccata venialia, siue mortalia exhibeantur, Sacramentum sine suis partibus essentialibus, inter quas est dolor de peccatis, constare non possit; nihilominus tamen Concilium in has scholasticas lites, an scilicet ad Confessionem venialium sufficiat dolor virtualis in amore DEI super omnia situs, se immiscere non voluit, sed aliquid relinquere Disputationi Theologorum. Id quod inde satis colligitur, quòd *sess. 14. c. 4.* in fine dixerit, ad Sacramentum hoc (Pœnitentiæ) requiri tanquam partem proprium motum pœnitentis: videtur enim hîc universim Confessione loqui, & de Confessione venialium verificari, etsi præcedat tantum virtualis, quem dixi, dolor; nam & hîc est proprius motus pœnitentis. Quando ergo Concilium ad Confessionem requirit dolorem, & quidem, ut contendunt, explicitum, de peccatis mortalibus intelligendum id est: de his enim solis suam isthîc doctrinam quoad explicitum de peccatis dolorem tradit. Tamb. n. 1. qui postea n. 2. addit, Præposito & alijs hanc sententiam non esse improbabilem, ut adeo, qui eam securus esset, etiam in conscientia securus esset futurus. Sed ego me in hæc ulterius non immisceo, contentus indicasse breviter, quid alijs viris peritis ac doctis videatur probabile.

19. VI. Eadem contritio debet esse supernaturalis: Bonac. p. 3. Henriq. l. 4. c. 21. n. 6. §. c. 26. n. 5. Suar. D. 5. f. 1. n. 2. §. alijs communiter: Tum quia contritio debet esse dispositio ad gratiam, ad quam ut actus, ex motivo merè humano sine ullo respectu ad DEUM elicited, aliquid conducatur, tantum abest, ut oppositum sit error Pelagij & sequacium. Hæc autem supernaturalitas ut fidelibus desit, vix est periculum, cum, quando de suis peccatis dolent, ex fide agant, & per eam DEUM apprehendant: quod ad supernaturalitatem sufficere docet Becanus c. 35. q. 1. n. 8. & ut referuntur, Ruiz de volunt. DEI. D. 28. f. 3. n. 1. & Granad. l. 2. de Grat. dumajunt, ad opus supernaturale sufficere, si quis operetur, quia sic decet Christianum; quia sic alijs Christiani solent facere; quia Ecclesia suadet, vel præcipit; quia sic fides docet &c. Unde colligitur, catholicos, etiam rudes, plerumque exercere actus supernaturales, ut proinde nec Confessarius, nec pœnitens ipse debeant esse anxij, an dolor sit supernaturalis.

20. VII. Denique dolor, ut sit idoneus ad Sacramentum fructuosè recipiendum, debet esse universalis. Cum enim juxta communem Theologorum sententiam nullum peccatum mortale remittatur sine altero, necesse est, ut dolor ad omnia mortalia se extendat. Si quis ergo de aliquibus duntaxat doleret, non esset vera Pœnitentia, sed ficta, & simulata. Hoc autem intelligendum de peccatis, quæ nondum ulla contritione aut confessione expiata sunt: contritio enim eò tendit, ut reconciliemur cum DEO,

non ergo extendenda est ad peccata, quæ jam sunt remissa: hæc enim nos non reddunt amplius DEO odibiles & inimicos. Dian. 5. p. 11. 13. R. 33. §. unde, & 10. p. 11. 16. R. 30. & p. 11. 11. 8. R. 51.

21. Aliud est de peccatis venialibus; hæc enim, ut gratiam non tollunt, ita etiam necesse non est, ut omnia simul per contritionem deleantur: possunt ergo quædam eorum remitti, ut tamen alia remaneant: Navar. c. 1. n. 26. Reginald. l. 5. c. 4. n. 42. Imò nec veniale peccatum ullum remittitur illi, qui vigentem ad id affectum retinuerit. Et hæc causa est, quod, cum vix quisquam sit, in quo non perseveret vicens ad nonnulla peccata venialia affectus, rarissime indulgentiarum, etiam plenariorum, acquisitione pœna omnis temporalis (quod alioqui plenarijs indulgentijs tribuitur) extinguatur; non quidem ex earum causa, sed defectu capacitatis hominum, quem viva voluntas ad quodcumque etiam veniale peccatum inducit. Quare id enitendum est, ut contritio, quæ se ad omnem culpam, quantumvis levem, extendat, eliciatur.

ARTICULUS V.

De Varietate, & Efficacia Contritionis.

Ex dictis hactenus constat, dolorem ad Sacramentalem Confessionem requisitum generatim & formalissimè consistere in detestatione peccati, quod DEI sit offensivum; & eliciendum esse de peccatis commissis omnibus (si quidem mortalia fuerint) tam de ijs, quæ post accuratum examen in memoriam redi-

runt, quàm de ijs, quæ eandem subterfugerunt.

22. Est autem ejusmodi dolor duplex; perfectus unus, qui retento sui generis nomine vocatur Contritio: alter imperfectus, qui vocatur Attritio. Differunt hi duo dolores partim in objecto formali seu motivo proprio; partim in effectu. Nam objectum formale contritionis est peccatum, quatenus est offensa DEI, super omnia dilecti, non alio quàm amicitia amore, ut supra n. 10. est explicatum: si ergo doleas, aut detesteris peccatum propter DEUM purè propterea, quod ei displiceat, aut malum ejus sit, & sic quasi nauseam aliquam & molestiam pariat, erit Contritio. Objectum verò formale attritionis est quodcumque aliud ex enumeratis supra n. 8. Si ergo doleas propter teipsum, quia peccatum tibi nocet, animam derurat, iram DEI provocat, pœnam seu æternam seu temporalem à DEO infligendam meretur, bonis æternis & temporalibus privatus erit Attritio. Consequenter contritio erit actus amoris DEI; attritio amoris nostri; ejusdem enim virtutis est, bonum alicui velle, & de malo ipsius dolere. Laym. l. 5. tr. 6. c. 1. n. 4. Bonac. D. 5. q. 5. s. 1. p. 4. n. 11. & alij. Paucis ergo, & ad caput vulgi, Contritio sic describi potest ex Thoma Zerola in practica Pœnitentiæ cap. 8. Est detestatio peccati propter offensam DEI; Attritio verò sic: est detestatio peccati propter aliquod malum aut incommodum nobis inde proveniens.

23. Jam si & effectum Contritionis & Attritionis consideremus, maximum discrimen inter utrumque istum actum intercedere deprehendemus: nam per contritionem

tritionem statim omnia peccata mortalia, etiam extra Pœnitentiæ Sacramentum, delentur, atque adeo homo in gratia DEI constituitur; sicut DEUS promisit apud Ezechielem *cap. 33. v. 12.* impietas impij non nocebit ei, in quacunq; die conversus fuerit ab impietate sua: sed ista conversio fit per Contritionem perfectam. Et hoc est certum apud omnes; &

24. Notandum bene ijs, qui repentino mortis periculo obruti non habent facultatem confitendi: item ijs, qui propter administrationem vel receptionem alicujus Sacramenti debent esse in statu gratiæ, & non possunt, aut etiam non volunt confiteri, sicut non tenentur, nisi propter Evcharistiam recipendam: item alijs, ne diu hæreant in peccato, & tot bonorum operum, interim factorum, jacturam faciant, aut improvisa morte tollantur: quia quâ horâ non putamus, filius hominis veniet. *Luc. 12. v. 40.*

25. Nititur autem hæc efficacia Contritionis non tam in intrinseca ipsius actus bonitate, quasi ex se & naturâ suâ vim habeat repellendi peccatum, & formaliter justificandi (ut nonnullis Scholasticis Theologis placet) quàm ut Coninch. *D. 2. d. 4. n. 33.* habet, singulari DEI bonitate, & misericordiâ, & clementiâ, & Christi meritis, quorum intuitu DEUS hanc qualemcunq; satisfactionem pro plena acceptat, ut promissit *Ezech. 18. v. 21.* si impius, inquit, egerit pœnitentiam ab omnibus iniquitatibus suis, iniquitatum ejus non recordabor amplius &c. quem locum Theologi, sensum potiùs quàm verba secuti, sic citare solent; quacunq; hora inge-

muerit peccator &c. quæ in Veteri Testamento dicta sunt, multò magis locum habent in Novo; cum in hoc sit lex gratiæ, faciliorem reddens viam ad cælum.

26. Nec minoris efficaciam est Amor amicitiam erga DEUM: nam & hic habet vim peccata mortalia delendi, etiam extra calum martyrij & Sacramenti. Sumitur id ex varijs Sacræ Scripturæ testimonijs. Nam *Joan. 4.* dicitur: si quis diligit me, diligetur à Patre meo. *Proverb. 8.* Ego diligentes me diligo. DEUS autem peccatorem diligere non potest: siquidem odio sunt DEO impius & impietas ejus. *Sap. 14.* Hoc etiam confirmat illud *1. Petri. 4.* Charitas operit multitudinem peccatorum: & illud *Luc. 7.* dimissa sunt peccata multa, quia dilexit multum. Quò omnium apertissimè facit, quod *1. Joan. 3. v. 14.* dicitur: scimus, quoniam translati sumus de morte ad vitam, quoniam diligimus fratres, scilicet propter DEUM, sive ex vera charitate erga DEUM: ubi expressè ipsi præcisè charitati translatio de morte ad vitam tribuitur: quod sanè falsò diceretur de eo, qui cum eliciisset verum, perfectum, & purum actum charitatis erga DEUM, adhuc tamen maneret in peccato: non enim hic, cum mortem adhuc in se retineret, posset dici translatus ad vitam. Et possunt hæc omnia ex eo majus accipere firmamentum, quòd nemo possit DEUM super omnia diligere, qui hoc ipso non velit DEUM omnibus alijs, quæ DEUS non sunt, anteponere; in tali enim actu virtute continetur etiam dolor de peccatis: repugnat enim, ut ei, qui DEUM sic amat, adhuc placeat aliquid, quod DEO tam amabili displiceat, seu, ut non deteste-

detesterur id, quod DEO gratum non est. Et licet hoc non semper ita advertatur, tamen ita se habet; nemo enim, qui DEUM sic amat, ita constitutus est, ut, si casus incidat, ut necesse sit vel DEUM offendere, vel magnum aliquod malum perpeti, aut magno aliquo bono carere, non potius hoc, quam illud eligat: v. g. nemo non mavult morbum aut mortem perpeti, quam illicitis & superstitiosis modis sanitatem aut vitam conservare; mavult lucrum iniquum amittere, quam modo illicito, usurario adipisci &c. ad huiusmodi autem iacturam præ inimicitia DEI, quam alioqui certò incursumus esset per peccatum, ferendam paratus esse non potest, quin simul virtute detestatur peccatum, ceu malum displicens DEO. Nec refert, quòd in eiusmodi casibus videatur DEUS præponi uni tantum particulari bono; quia illud bonum non respicitur quòd tale, sed quòd contrarium & displicens DEO, & ideo virtute ad omnia alia extenditur. Et hæc est causa, quòd amor DEI super omnia nomen Contritionis virtualis sortiatur, Navar. cap. 1. n. 9.

27. Nihilominus tamen tam Contritioni, quam amori DEI super omnia annexa est obligatio, peccata, etsi per alterutrum jam remissa sint, suo tempore confitendi: omnium enim causarum cognitionem Christus suæ Ecclesiæ commisit. Id quod ipsemet satis videtur indicare voluisse, cum leprosis jam mundatis nihilominus præcepit, ut se Sacerdotibus sisterent. *Matth. 8. Luc. 17.*

28. Sed, ut jam ad Attritionem revertamur, ea non tantum ex objecto formali, de quo *suprà* n. 22. sed etiam

ex effectu à contritione distinguitur: non enim illa extra casum Sacramenti aut Martyrii sufficit ad gratiam per peccatum amissam recuperandam. Quæ est sententia Catholica desumpta ex Concilio Trident. *sess. 14. c. 4.* Virtus enim restituendi peccatorem in pristinum gratiæ statum, attritioni non convenit ex natura rei (sic enim nec contritioni convenit) nec ex Divina promissione: de hac enim nec ex Sacris literis, nec ex Patribus aut Conciliis, nec ex consensu Doctorum quidquam constat: imò ex Concilio Trident. modò allegato contrarium clarum est.

29. Verùm prius, quam ulteriùs progrediamur, investigandum paucis est, qua ratione gehennæ, aut cuiuscunque alterius pœnæ à Divina Providentia in vindictam peccati inflictæ timor, ex quo attritio nascitur, possit esse sufficiens dispositio, cum, quæ ex metu fiunt, videantur admixtum habere affectum, id, quod ex metu alicujus mali incurrendi deseritur, aut abjicitur, quantum est ex se, potius retinendi, quam abjiciendi: quod exemplo alicujus in naufragii periculo constituti declarari potest; hic enim mallet suas merces retinere, quam in mare iactare, licet eas omnino projiciat ex metu vitæ aliàs amittendæ: sic qui attritus tantum est, detestatur quidem peccatum, sed tamen ita, ut si inferni pœnæ, quam aliàs incursumus esset, non foret, velleret in eodem, quem modò ex metu deserit, statu permanere.

30. Utique hæc dispositio, si alia non sit, est pessima, & proflus inidonea ad Sacramentum, seu validè, seu licitè & fructuosè recipiendum: repugnat enim, reconciliationem cum DEO per Sacramentum

mentum querere, & tamen velle permanere in statu inimicitiae cum DEO: quod omnino vult, qui non aliter, quam priori numero dictum est & expositum, attritus est. Sed res longe aliter se habet, quam paucis sic accipe.

31. Metus, qui hominem à peccato absteriet, nascitur ex amore nostri ipsorum sive concupiscentiae, & procedit ab habitu seu naturali seu supernaturali, à quo spes procedit: quia ejusdem virtutis est, bona prosequi & opposita mala fugere. Sicut igitur naturalis amor nostri inclinatur, ut amemus bonum nostrum naturale, v.g. panem quotidianum; ita timor ex eo ortus inclinatur ad fugienda mala ei adversantia. Item sicut spes supernaturalis impellit nos, ad amandam nostram supernaturalem felicitatem, ita timor ex ea ortus ab omnibus, quae ei adversantur, nos avertit.

32. Ceterum potest sic spectatus timor adjunctos habere varios actus. I. qui ex metu operatur, potest ita esse constitutus, ut absteat quidem à peccato, seu detestetur illud; tamen nisi gehenna esset, à peccato nec desisteret, nec illud detestaretur: & hic metus propter admixtum tam perversum affectum utique malus est, quia charitati divinae contrarius est; vocaturque verè *servilis*, & ut monstratum est, ad Sacramentum est profusus inidoneus. II. Potest metus ille ita concipi, ut cupiamus quidem à peccato abstinere, non tamen nisi quia poenam ob id ab hominibus, non autem à DEO, infligendam metuimus. Et hic metus *Mundanus* vocatur, & ipse quoque malus est; quia peccatum etiam ad talem poenam evitandam non potest esse

medium apium. III. Potest idem metus ita concipi, ut eo moti fugiamus & detestemur peccatum, non præcisè quia ob id reatum poenae, sive à DEO, sive ab hominibus infligendae, incurrimus, de cetero parati ad peccandum; sed quia DEUM, seu Dominum nostrum, & amantissimum nostrum Patrem reveremur & amamus, & idcirco metuimus, ne eum offendamus, & indignationem apud eum incurramus. Et hic timor *filiatis* appellatur, de quo loquitur Tridentinum, vocans eum Donum DEI, & Spiritus Sancti impulsum, nondum quidem inhabitantis per gratiam, sed moventis ad poenitentiam, ex qua iusti fiamus coram DEO. Quae ut ad facilem etiam rudiorum captum aptiora sint.

33. Advertendum est, objecta, ad quae amplectenda metus nos cogit, nobis quandoque esse ingrata & molesta; sic homini naufrago & amanti suas merces valde dura est & gravis earum in mare projectio: alia verò grata & jucunda, vel certè nullam molestiam aut difficultatem secum trahentia; ut si quis mihi mortem minetur, nisi ad famem pellen- dam comedam cibum, alioqui mihi suavem & gratum, aut nisi parùm ambularem, cum tamen in ea ambulatione nullam habeam molestiam aut repugnantiam. Quòd si metus determinet ad objectum prioris generis, tunc oritur aliqua voluntatis resistentia, volentis, si quâ ratione posset, illud potius retinere, quam ob malum imminens evitandum dimittere. Quando verò objectum ex metu deferendum est posterioris generis, tunc nulla intervenit volitio tendens in objectum oppositum illi, quod quis ex
metu

metu amplectitur, sed metus est potius nova ratio boni de novo attrahentis ad objectum. Sic in attritione objectum, quod per illam dimittendum est, est peccatum: & ad hoc pia & DEO devota anima nullum sentit affectum, sed potius illud averfatur, quod DEO sit contrarium: & idcirco si gehennæ aut alterius pœnæ, à DEO infligendæ, metus ad illud deferendum nos permoveat, nulla in hoc metu est inordinatio, nulla erga peccatum complacentia, etiam simplex tantum, nulla propter illud deferendum tristitia aut tergiversatio, multò minus affectus, etiam conditionatè tantum efficax, de peccato mortali commisso aut committendo: affectus enim talis erga peccatum grave est peccatum grave; & tristitia de peccato deferendo peccatum est, & averfatur timori, quem filius morigerus debet suo charissimo patri. Sed hæc de attritione satis, & ultra propositum paulò fufius: ad id verò compulfit necessitas, ut exacta attritionis haberetur notitia, quam difficilem & operosam reddere potuit, quod *supra n. 29.* propositum est.

ARTICULUS VI.

Qualis dolor requiratur ad Sacramentum Pœnitentiæ?

34. Certum & Catholicum dogma est, ad Confessionem Sacramentalem rectè obeundam, requiri aliquem dolorem, ut *supra n. 2.* vidimus; *Suar. D. 20. f. 3. n. 8.* Sed qualis ille? attritio, an verò contritio, quam ad distinctionem prioris cum addito solemus vocare perfectam. Et hanc quidem ad Confessionis

Sacramentum sufficere, non est dubitandum, cum etiam extra illud sufficiat ad peccatorem DEO reconciliandum. Eam autem ad eisdem Sacramenti valorem determinatè requiri, sententia est nullo modo probabilis, imò erronea, vel certè periculosa in fide juxta *Suar. D. 20. f. 1. n. 10.* Sed nec attritio determinatè ad eundem valorem requiritur, cum abundè satis sit contritio. Itaque alterutra est necessaria, fere perinde, ut Philosophi solent dicere, alterutrum oculum, sinistrum vel dextrum confusè, neutrum determinatè, necessarium esse ad videndum.

35. Itaque qui confiteri cogitat, debet, si nolit contritionem, elicere ad minus attritionem, ad quam specialiter, præter ea, quæ *art. 4. de qualitatibus doloris.* diximus, requiritur I. ut sit vera; non merè, licet etiam invincibiliter existimata. *Bonac. D. 5. q. 5. s. 1. p. 5. n. 6. Suar. D. 20. f. 3. n. 6. & 16. Coninch. D. 4. d. 5. n. 40. Fill. tr. 7. c. 6. n. 152. & alii.* Confessio enim, ut est pars hujus Sacramenti, debet esse sui ipsius accusatio, non qualiscunque, sed tendens ad reconciliationem cum DEO: atqui nulla est talis, nisi per eam significetur, peccatorem sui peccati ita pœnitere, ut ei peccatum possit per Sacramentum remitti, ergo ut Confessio possit esse pars Sacramenti, debet significare, peccatori inesse dolorem, qui sufficiat ad fructum Sacramenti percipiendum, & consequenter, ne sit falsum signum, debet peccatori inesse talis dolor. Ad hæc, si dolor, quamcunque alias bona fide existimetur adesse, verè tamen desit, deest una pars Sacramenti, & consequenter hoo

hoc nullum est; perinde ut in Sacramento Ordinis, si materia essentialis est tactus, & quidem phisicus Calicis & Patenæ, etiam si aliquis invincibiliter putet, se terigisse, si revera non tetigit, nihil factum est: non enim ignorantia humana mutat materiam, nec DEUS supplet essentialem defectum ob privatum errorem: quod ipsum cum proportione dicendum etiam est in præsentia materia.

36. II. Ut sit efficax. Bonac. D. 5. q. 3. p. 2. n. 13. Suar. D. 5. s. 1. n. 5. & D. 20. s. 4. n. 7. & alii, quia in iudicio reconciliativo, quale est hoc Sacramentum, non potest esse vera lumen accusatio sine dolore efficaci, qui nempe excludat omnem omnino voluntatem peccandi, qualis sanè non est simplex displicentia seu nolletas, quæ peccatum aversamur: ea enim non excludit absolute complacentiam in peccato mortali, cum sæpè faciamus, quæ nobis aliquatenus displicent: v. g. sanitatis gratiâ sumimus amaras potiones, quarum amaritudo displicet; Judex reum laqueo addicit, cujus vicem ex humano commiserationis affectu dolet: sic & peccatum displicet, tamen homini alicujus obtinendi, vel incommodi vitandi causâ perpetratum placet. Debet ergo voluntas absolute & efficaciter tollere peccatum, quocumque demum fudo sit illitum. Qui actus communiter sic solet explicari: Peccatum, quod commisi, ita mihi displicet, ut, quantum in me est, nolim id unquam à me perpetratum, & velim tam hoc, quam quodcumque aliud amplius nunquam perpetrare.

37. III. Ut sit universalis: Suar. D. 20. s. 4. n. 23. Etsi enim attritio ut plurimum nitatur motivo aliquo particulari, R. P. Stoiz Trib. Pœnit.

v. g. ob turpitudinem talis peccati in genere, tamen nisi procedat ex voluntate, detestante peccatum non jam ex ejusmodi motivo particulari, sed ex voluntate quadam universali, extendente se virtualiter ad omnia peccata mortalia commissa, nihil prodest. Nam ejusmodi detestatio cadens super unum peccatum, non excludit affectum erga alia peccata, & consequenter ad ea delenda non potest conducere: cum ex una parte nullum peccatum mortale deleatur sine alio; ex altera verò nullum à DEO remittatur, quod peccatori ipsi non displiceat. Itaque actus attritionis, ut sit universalis, sic exponi debet: Detestor peccatum, quod sit contra DEUM, justum omnium quidem scelerum, sed præcipue istius, quod ob suam singularem turpitudinem mihi summopere displicet, Judicem & unam etiam severum Vindicem.

38. IV. Sufficit etiam, cum est cognita: hoc est, etsi sciam, me ad detestationem peccati non moveri, nisi ex metu gehennæ aut alterius pœnæ, adhuc tamen sufficientem ad Sacramenti, tam valorem quam fructum, dispositionem adfero, saltem extra articulum mortis. Coninch. D. 3. d. 1. n. 4. & alii communiter omnes. Etsi enim attritio cognoscatur ut talis, id est, profecta ex metu pœnæ, adhuc tamen est vera peccati detestatio, estque adeo & manet dispositio ad Sacramentum etiam fructuose percipiendum sufficiens. Atque hinc Theologi communiter dicunt, Sacramentum ex attrito facere contritum: quod non est intelligendum formaliter, quasi unus actus transmutetur in alium; sed virtualiter, quod eundem effectum operetur.

H

quem

quem alioqui contritio habuisset extra Sacramentum, Laym. l. 5. rr. 6. 6. 2. n. 2. perinde ac si aliquis diceret, ex cupro fieri argentum, cum cupreae monetæ auctoritate Principis tantumdem valoris tribuitur, atque aliàs haberet argentea.

39. Dixi: *Saltem extra mortis articulum*: de hoc enim diversimode sentiunt Auctores. Nam Coninch. n. 6. Suar. D. 35. f. 4. n. 18. Laym. n. 6. § 7. existimant, hominem moribundum, non quidem ex obligatione Sacramenti, sed ex ordinata sui ipsius charitate, teneri ad elicendum actum perfectæ contritionis, ne salutem suam æternæ damnationis periculo exponat, si fortè attritio cum Sacramento non sufficiat. Sed Vasquez in 3. p. Tom. 4. q. 86. a. 2. dub. 6. Fagund. 2. p. l. 2. c. 4. n. 13. Dian. 3. p. rr. 13. R. 33. à §. *quintam*. & alii contrarium tenent, & meritò: ex eo enim, quòd sit cognita, non amittit suam vim, etiam pro mortis articulo, ut adeo metus ille Suarezii & aliorum vanus sit, & irrationabilis: cur enim metuum ne fortè non sufficiat attritio, cum ex fide catholica certus sim sufficere, ut ex Trid. sess. 14. cap. 4. & can. 5. constat, sed etsi non omnino certum esset ex fide, sufficeret tamen certitudo moralis. Nec quisquam ex charitate tenetur, securissima media salutis eligere; alioqui tenerentur omnes ægri pro majori securitate confessionem generalem instituere, contritionem sæpius iterare, ne fortè prior confessio vel contritio non fuerit valida: quod est contra praxin omnium etiam proborum fidelium, ægrotis nimis onerosum, & scrupulis plenum.

40. V. Attritio (idem est de contri-

tionem) debet cadere super ipsa peccata, & esse actualis seu expressa. Ratione prioris ad Pœnitentiæ Sacramentum suscipiendum non sufficit actus, quo quis dolet, se non dolere de peccatis. Bonac. D. 5. q. 5. f. 1. p. 3. n. 7. Tamb. in Method. Confess. l. 1. c. 2. §. 1. n. 1. Laym. c. 4. n. 5. & alii. talis enim dolor non est detestatio peccati, sed dolor de carentia attritionis. Nihilominus tamen, quod solatio esse potest hominibus aliquin anxii, ne fortè non doleant de suis peccatis, cum tali actu, quo quis dolet se non dolere, ut plurimum conjunctus est dolor de peccatis; potest enim iste loquendi modus habere hunc, eumque sanum sensum: doleo, quòd non habeam dolorem magnitudini meorum peccatorum satis proportionarum: in quo actu includi dolorem de peccatis clarum est.

41. De posteriori jam supra n. 16. dictum est: Ratione autem illius prioris ad susceptionem Sacramenti Pœnitentiæ etiam non sufficit detestatio peccati, quæ in voluntate recipiendi hujus Sacramenti implicitè continetur. Bonac. n. 5. & alii communiter. quia detestatio, inclusa in voluntate suscipiendi Sacramentum, non est propriè attritio, quæ tamen ut minus requiritur juxta n. 35. ad Sacramentum: voluntas certè confitendi non est ipsa voluntas dolendi, seu dolor, & detestatio peccati; quamcunque enim velim suo tempore confiteri, non tamen per hoc præcisè jam nunc detestor peccatum, ut clarum est.

42. VI. Non est necesse, ut seu contritio seu attritio de singulis peccatis mortalibus singillatim eliciatur, hoc est, ut singulis

singulis peccatis mortalibus proprius ac specialis dolor respondeat. Laym. n. 3. Bonac. p. 5. n. 1. Suar. D. 4. s. 6. n. 3. Reginald. l. 5. c. 4. n. 51. Valent. T. 4. D. 7. q. 8. p. 6. in princ. Navar. c. 1. n. 25. & alij. quia cum plures dolores non possint simul elici, sed ad eos eliciendos necessaria sit temporanea quaedam successio, quaestio de prima contritione est, an ea statim, ut elicitur, suum habeat effectum, vel non, sed tum primum, cum de ultimo peccato mortali elicitur contritio? sed hoc posterius dici non potest, quia contritio est in ordine ad hunc effectum delendi peccatum causa necessaria, atque adeo more aliarum similium causarum statim, ac ponitur, suum habet effectum. Prius autem etiam dici nequit, quia posteriores contritiones omnes essent inutiles, ac frustraneae: quid enim agerent, quando prima jam suum consecuta est effectum, nempe remissionem peccati, & quidem omnis, cum unum sine altero non remittatur; sub hac ergo sufficit unus & simplex dolor contritionis, elicitus generatim de omnibus peccatis mortalibus commissis, consideratis sub una eademque ratione, quod sint offensa DEI, nobis super omnia dilecti, & quidem amore benevolentiae seu amicitiae. Praterquam quod nullum usquam fundamentum extet, ex quo erui possit obligatio, singula peccata mortalia singillatim detestandi, etiam per attritionem. Ad quid ergo aggravemus jugum Christi, alioqui suave & leve?

43. VII. Sed nec istud opus est, ut, cum contritionem elicimus, omnia & singula peccata mortalia revocemus in

memoriam, quantum quidem praecise est ex praeccepto contritionis. Layman. n. 3. Bonac. p. 6. n. 1. Suar. D. 4. s. 6. n. 9. Valent. D. 7. q. 8. p. 6. Coninch. D. 2. d. 6. n. 51. & d. 8. n. 76. & alij. Tum quia nullum seu naturale, seu positivum praecceptum extat, quod, cum elicienda est contritio, obliget ad singula peccata specialiter recogitanda: tum quia contritio in instanti potest elici, cum tamen memoria singulorum peccatorum & distincta cognitio nonnullam temporis moram requirat. Sufficit ergo confusa peccatorum commissorum notitia, ut deus possimus conteri: hac enim notitia supposita bene possumus apprehendere, totum illum peccatorum cumulum DEO super omnia dilecto displicere. Et hinc qui facto conscientiae diligenti examine tantum unius peccati mortalis reum se apprehendit, adhuc justificari potest, si de illo contritionem eliciat, etiam aliorum, quae etiam commisit, modo non recordetur: contritio enim ista interpretative & virtualiter includit detestationem omnium ceterorum, quorum memoria modo non subit: detestatio enim illa est virtualis dilectio DEI; nemo autem DEUM potest super omnia diligere, nisi interpretative detestetur omne id, quod DEO displicet. Suar. n. 17.

44. Dixi autem: quantum quidem praecise est ex praeccepto contritionis: nam si instituenda sit post contritionem Confessio, nemo dubitat, quin in memoriam revocanda sint omnia & singula peccata mortalia, non jam propter contritionem, sed propter Confessionem, ad cuius integritatem spectat, ut, facto diligenti

conscientiæ examîne, omnia peccata gra-
via occurrence explicentur particulatim,
nisi causa sit, quæ excuset.

45. Ceterum quamcunque ea, quæ
supra à n. 34. de efficacia attritionis cum
Sacramento dicta sunt, ita se habeant,
nihilominus tamen eò conniti consultiissi-
mum est, ut vera contritio, quæ ex puro
DEI amore super omnia concipitur, in
nobis exciteretur; cum vim habeat multò
majorem ad tollenda peccata, fructusque
in anima inexplicabiliter uberiores pro-
ducatur.

46. Et licet cum Navarro de Jubilæo
& Indulgentiis *notab. 17.* non pauci exi-
stiment, contritionem esse difficilem,
& eam ob causam nec multos esse, qui
Jubilæa lucentur; non pauciores tamen
sunt, qui cum Diana & Antonio Suc-
quetio, magno Societatis & Theologo &
Alceta, in suis pijs considerationibus
prope finem, sibi persuadeant, esse fa-
cilem. Quibus libenter assentior: non
enim credendum est, medium illud,
quod ab exordio mundi usque ad legem
gratiæ erat unicum ad delenda peccata
mortalia, tam arduum ac difficile fuisse,
& etiamnum esse, ut pauci fuerint,
vel etiamnum sint, qui id in sua habue-
rint, habeantve manu, Divinam tamen
gratiã adjuti; alioqui ingens fuerit & sit
infelicitas hominum ob difficultatem as-
sequendi beatitudinem, etiam in populo
DEI. Aliter ut sentiamus, infinita DEI
bonitas suadet; certe enim, qui semel
veram DEI æstimationem induxit in
animum, & mediocrem suæ salutis cu-
ram suscepit, non videtur admodum de-
bere laborare in elicienda perfecta con-
tritione; nimis enim apertum est, sum-

um bonum super omnia amandum esse,
& ejus offensam super omnia detestanda-
dam.

ARTICULUS VII.

Quando elicienda sit Contritio?

47. Cum juxta dicta *supra à n. 2. & n. 34.*
contritio ad Sacramentum Pœnitentiæ
tam necessaria sit, ut hoc sine illa futu-
rum sit omnino nullum, & invalidum, ea
necessariò debet præcedere saltem abso-
lutionem; quia Confessarius tanquam
judex non potest ferre sententiam, nisi co-
gnoscat dispositionem pœnitentis, an di-
gnus sit absolutione. Et sane nisi con-
tritio (latius sumpto hoc vocabulo pro
detestatione peccati ob DEUM offen-
sum, sive dein sit perfecta contritio, sive
non, sed tantum attritio) præcedat ab-
solutionem, hæc suo frustrabitur effectu
non sine Sacrilegio. Bonac. *D. 5. q. 3.*
p. 2. n. 20. non enim effectus iste produ-
citur, nisi in subjecto capaci, quale non est
homo, qui de suis peccatis verè non do-
let.

48. Sed nunquid & Confessionem
ipsam debet antecedere? Ita quidem sen-
tiunt Coninch. *D. 4. d. 6. n. 44.* Laym.
l. 5. tr. 6. c. 4. n. 4. & alii probabiliter,
quia Confessio non est nuda & simplex
rerum gestarum enarratio, sed accusatio
sui reconciliativa cum DEO: debet ergo
procedere ex displicentia & detestatione
peccatorum. Verum Bonac. *D. 5. q. 3.*
p. 2. n. 18. Suar. *D. 20. f. 4. n. 31.* Tamb.
l. 1. c. 2. §. 4. n. 4. & alii, quos refert &
sequitur Lugo *D. 13. f. 2.* non minùs pro-
babiliter negant, dicuntque satis esse, si
Confessionem comitetur, vel certè prior
sit

fit absolutione : tum quia sic usu receptum est, ut fideles, postquam sua peccata jam recensuerunt, excitentur ad dolorem de peccatis eliciendum; quod signum est, non esse necessarium, ut tempore prior sit ipsa Confessione; tum quia nihilominus Confessio habere poterit rationem accusationis reconciliativæ per actum subsequenter, cum quo subicitur absolutioni; quod etiam in iudicio forensi reconciliativo cernitur, in quo potest aliquis suum delictum patefacere, & dein primum signa poenitentiae exhibere. Non igitur requiritur, ut dolor tempore precedat Confessionem; satis est, si vel inter confitendum eliciatur, vel saltem, facta jam peccatorum enumeratione, prius quam absolutionis beneficium impertiatur.

49. At quoniam contritio communiter solet antecedere Confessionem, quanto tempore precedere potest? Generaliter tanto, quantum requiritur & sufficit, ut unus actus cum alio possit prudenti iudicio censei adhuc unum moraliter constituere. Hæc est familiaris & communis Theologorum doctrina: sed ad praxin restat difficultas, quantum sit illud tempus, quod in proposito nostro, iudicio prudenti, censei possit, ut unitas aut conjunctio moralis inter duos illos actus, contritionis, & Confessionis, non destruat. Varij variè sentiunt.

50. Et I. quidem aliqui apud Dianam 3. p. 11. 4. R. 116. hæc in re sunt nimis laxi: existimant enim, si Confessio peccatorum jam antè cum debito dolore expositum fiat, non opus esse novo dolore, sed sufficere priorem, jam olim, fortè antè annos benè multos, habitum, quia

inde procedit hæc ipsa Confessio. Quorum sententiam Diana l. c. ait, sequi posse illos, qui ordinariè confitentur venialia tantum, & cum illis unum vel alterum mortale jam aliàs per Confessionem expiatum. Sed utique tunc necessarium est, ut tam antiquus dolor non sit per actum contrarium, vel peccatum mortale posterius retractatus.

51. Alij sunt minùs laxi: ajunt enim, contritionem adhuc unum quid moraliter cum confessione præsentem constituere, etsi quatuor, vel quinque, vel pluribus etiam diebus prius eliciatur, modo interea, quod jam etiam prius monui, non revocetur per actum aliquem contrarium. Ad hoc ita asserendum ducuntur, quia, inquiunt, Confessionis Sacramentum instituitur per modum Judicij, quod, si forense est, sæpe in longum tempus, imò & annos protrahitur: quidni idem etiam in foro conscientiae seu Sacramentali in praxin deducatur? certè in veteri seu prima Ecclesia solebant fideles in principio quadragesimæ confiteri, & in fine ejusdem primum absolvi. Ita Hurtadus apud Dianam 5. p. 11. 14. R. 67. sed ego istius, & magnæ satis inter utrumque hunc actum, contritionis scilicet & Confessionis, distantiae non velim esse cuiquam auctor. Addo tamen, doctrinam istam posse esse solatio timoratis aut scrupulosis, qui semper metuunt, solliciti, ut post contritionem elicitam tardiùs confiteantur, quàm ut unitas hujus Judicij ferat.

52. Itaque alij III. sunt quasi medij, & concedunt tres quatuorve horas. Imò alijs IV. non videtur esse nimia distantia inter dolorem & Confessionem, si is vesperi,

ARTICULUS VIII.

An adhuc aliis quoque temporibus
elicienda sit Contritio?

lperi, quim & toto die præcedente ante
Confessionem eliciatur, & altero die si-
re alio novo dolore Confessio institua-
tur. Dian. 5. p. rr. 14. R. 67. Tamb. n. 5.
apud quem etiam Lugo. D. 14. f. 4. n. 36.
in fine. & n. 37. in princ. idem videtur
sentire. Quibus ego libenter assentior,
& præterea lubens admitto, eum, qui
paulò antè, vel etiam heri confessus ho-
die iterum confitetur, vel eadem pecca-
ta, vel quæ exciderant, de quibus tamen
antè, saltem implicite, doluit, non tene-
re elicere novum dolorem.

53. Sed adhuc restat in præsentem re-
na parva dubitatio: an videlicet ad con-
tritionem necessarium sit, ut eliciatur ex
proposito seu intentione confitendi, v. g.
sic: quia volo confiteri, idcirco dolebo
de peccatis meis, & doleo. Et neces-
sarium esse plurimi docent, quia existi-
mant, sine ejusmodi relatione contritio-
nem non posse esse partem futuræ Con-
fessionis: sed Tamb. §. 3. n. 3. & ab ipso
relatus Lugo D. 14. f. 4. ajunt, rectè qui-
dem id ita fieri, sed negant esse neces-
sarium; satis esse, si quis doleat de pec-
catis, etsi, cum doluit, nullam penitus
habuerit cogitationem de instituenda
Confessione, modò postea illo dolore
uti velit ad Sacramentum percipiendum:
v. g. sic: quoniam jam elicui contritio-
nem, ego accedam ad Confessionem.
Verùm ego existimo, nulli saltem per-
fectè contrito movendam esse litem in
hoc puncto: etsi enim expressè suum
hunc dolorem non referat ad futuram
Confessionem, refert tamen implicite,
cum in dolore perfectò virtute & inter-
pretativè contineatur voluntas confiten-
di sua peccata.

54. Sermo est de contritione perfe-
cta, eaque vel formali & explicita, vel
virtuali & implicita. Et quidem toto il-
lo tempore, quod ab exordio mun-
di usque ad legem gratiæ fluxit, contri-
tionem perfectam fuisse sufficientem di-
spositionem ad gratiam, per peccatum
deperditam, recuperandam, nemo dubi-
tat; imò verò etiam fuisse necessariam,
& quidem unice, & eliciendam saltem
in articulo mortis. Cùm enim Sacra-
menta veteris legis non habuerint ullam
vim veram, recipienti illa gratiam con-
ferendi, & idcirco sæpius ab Apostolo
vocata sint inania, egena, & infirma e-
lementa; nec aliud tunc remedium, quo
homo se in statum gratiæ restitueret, fue-
rit præter contritionem, juxta illud Ezech.
18. si impius egerit penitentiam ab om-
nibus iniquitatibus suis, vitâ viver, &
non morietur; consequens est, contri-
tionem fuisse in veteri lege necessariam,
& quidem vel maximè pro articulo mor-
tis: præceptum enim contritionis, quod
etiam jam tunc, in lege nempe veteri,
viguit, saltem pro eo articulo urgebat, &
implendum erat: de quo etiam non est
ulla dubitatio; si enim pro eo articulo,
in quo cardo aternæ felicitatis versatur,
non urgeat hoc præceptum, nescio sanè,
quando tandem urgeat?

55. Et hæc obligatio eliciendi contri-
tionem, vel expressam vel implicitam,
pro articulo mortis etiam in Lege nova
& Evangelica viget: quæ est communis
sententia

entia Theologorum, quos satis magno numero refert & sequitur Bonac. *D. 5. q. 5. p. 2. n. 1.* & quidem independenter à Sacramento Pœnitentiæ; ad hoc enim etiam in eo articulo sufficit attritio cognita juxta dicta *n. 39.* Ratio est: quia præceptum contritionis, etsi non semper, (cùm sit affirmativum) aliquando tamen, ne sit aliò qui frustraneum, obligabit, & implendum est. Non est autem tempus, quod meliùs aut commodiùs ad ejus præcepti executionem determinari possit, aut debeat, quàm articulus mortis. Hinc Confessarii & alii, qui morituri assistunt, debent esse valde solliciti, ut morituros ad eliciendam contritionem saltem virtutem adhorrentur, inducant & excitent: ad quam etiam ipsi morituri se excitare debent, cùm adhuc sunt integris sensibus.

56. An autem idem contritionis præceptum etiam extra mortis articulum obliget, controversum est. Loquor autem de obligatione directa, proveniente immediate & formaliter ex ipsomet contritionis præcepto. Varij variè sentiunt. I. Scotus & alii apud Reginald. *l. 5. c. 2. f. 4. n. 22.* existimant, quolibet die festo propter sanctitatem dici eliciendam esse contritionem: sed hi fundamento carent, quia ex Ecclesiæ præscripto ad festorum Sanctificationem non requiritur, nisi auditio Sacri & cessatio ab omni opere servili; quorum utrumque absque contritione fieri potest. Coninch. *D. 3. d. 3. n. 21.* Reginald. *l. cit.* Valent. *T. 1. D. 7. q. 8. p. 4. assert. 3.* & alii.

57. II. Navar. *c. 1. n. 31.* post Adrianum obligat peccatorem ad contritionem, imminente magnâ populi calamita-

te, cui averrendæ publicæ instituitur comprecatio. Sed Bonac. *n. 6.* cum Vasq. quem refert, de Pœnit. *q. 36. a. 2. d. 6. n. 6.* hanc obligationem non agnoscunt, cùm nullum illius sit in ullo jure, etiam naturali, fundamentum; DEUS enim etiam peccatores cum fide petentes exaudit.

59. III. Richard. Gabriel, Paludan. & alii apud Valent. *§. secunda assertio.* tenent, contritionem eliciendam esse, quoties peccatum commissum practice, id est sub ratione detestabilis, occurrit memoriæ: sed Valent. *ibi d.* Bonac. *n. 9.* Suar. *D. 15. f. 4. n. 2.* Reginald. *f. 3. n. 19.* Navar. *n. 31.* negant hanc obligationem, & meritò. Repugnat enim praxi Confessariorum, ex quibus, ut arbitror, ne unus erit, qui pœnitentes, etiamsi rarissimè, v. g. intra unius anni spatium semel, confiteantur, interroget, an & quoties intra illud tempus peccati commissi memores fuerint, & post illam memoriam nihilominus omiserint elicere contritionem: quis tam grave onus seu Confessariis seu confitentibus imponat? Multò minùs tenetur quis actu conteri de peccato jam semel per contritionem delicto, & denique in memoriam etiam practice redeunte. Dicast. *D. 3. d. 2. n. 10.* Suar. *D. 15. f. 4.* Valent. *cit. p. 4.* Non enim ulla lex divina extat, quæ jubeat bis, ter, centies aut sæpiùs &c. de eodem peccato jam semel remisso pœnitentiam agere. Certè DEUS non est tam rigidus Judex, ut bis in id ipsum judicet. Navar. *n. 32.* Imò de eodem peccato jam dimisso *ut dimisso* non potest quis secunda vice conteri: quia contritio tendit ad reconciliationem cum DEO, qualis

qualis etiam per contritionem quæri non potest de peccato ut deleto. Bonac. p. 4. n. 3.

59. Dico: de peccato ut dimisso: nam si hoc consideretur, ut olim commissum, & quatenus aliàs facit hominem DEO odibilem, bene potest esse objectum contritionis. Sed licet saluberrimum sit consilium, frequenter de peccatis commissis conteri; non expedit tamen, ut Navar. l. c. docet, antiqua peccata, præsertim carnalia in particulari sæpe revocare in memoriam, etiam in ordine ut de iis de novo doleamus. Cùm enim, quæ delectabilia sunt, ad sui, maxime si in particulari considerentur, desiderium sæpe valde vehemens alliciant, extra periculum vix esse potest, qui eorum læpe, sub prætextu novæ super iis contritionis eliciendæ, recordatur. Vides, quàm parùm sæpe commodi ex tam crebra & particulari peccatorum commissorum recordatione hauriamus. Præstat ergo, ea, nisi peculiaris ratio aliud permittat, perpetua oblivione sepelire, quàm ut ex eorundem frequenti recordatione novam de iis complacentiam, & non rarè etiam denuo repetendi desiderium in nobismet ipsis fulcitemus, & in gravem adeo apud DEUM offensam incurramus.

60. IV. Et si verè extet præceptum Divinum de contritione ab eo, qui peccati mortalis reus est, eliciendâ, ut Dicast. D. 3. d. 1. n. 2. & alii ab ipso relati, inter quos est Suar. D. 1. s. 1. Valent. p. 3. §. est igitur. Lugo. D. 7. n. 170. nihilominus tamen ea non statim, ut peccatum commissum est, elicienda est. Suar. D. 15. s. 2. n. 2. Coninch. n. 24. Dicast. d. 3. n. 24. Valent. p. 4. Henriq. l. 4. c. 5.

n. 7. Lugo. D. 7. n. 196. & multi alii apud ipsos: tum quia præceptum hoc est affirmativum, ac proinde moraliorum similium præceptorum merito censeri debet, non statim obligare, sed certò tantùm tempore, maxime pro articulo mortis, ut supra n. 55. expositum est, tum quia nec ex Confessariorum, nec ex confidentium usu & praxi quidquam de ea obligatione constat. Nullus enim Confessarius, ut arbitror, est, qui in Confessione scrupulosè & anxie examinet, an quamprimum, ut quis peccavit, habuerit de eo peccato contritionem, nec contentes ipsi solent de eo se accusare: esèrque nimis onerosum & grave, sub novo peccato mortali obligare ad contritionem mox eliciendam. Inde enim sequeretur, eum, qui contritionem post peccatum differt, continuè & semper peccare graviter, saltem quoties advertit, se in peccati mortalis statu esse, & posse de eo conteri, & tamen non conteritur. Præterquam quòd etiam Summi Ecclesiæ Prælati graviter reprehendi deberent, dum in re tanti momenti suo officio desunt, & negligunt commonefacere fideles de tam gravi & patenti obligatione.

61. Nec hoc est, velle permanere continuè in peccato. Neque enim idem sunt, non velle statim de peccato conteri, & velle in peccato permanere: potest enim, qui differt contritionem, seu, qui non vult statim dolere de peccato, dupliciter esse constitutus: primò ut eliciat novum actum, qui sit approbativus peccati & statûs, in quo nunc est peccator; vel secundò, ut, licet non approbet peccatum, nondum tamen velit medium,

dium, quo à peccato liberetur, tam citò adhibere: prius utique malum est, & illicitum; non item posterius: hoc enim aliud non est, quàm non velle statim dolere. Cùm autem nullum præceptum extet de dolore statim eliciendo, non est peccatum, velle in hoc sensu manere in peccato usque ad tempus, quo tale præceptum penitendi urgebit. Vide etiam Reginald. l. 5. c. 2. n. 21.

62. Nihilominus tamen, qui vellet contritionem differre ad longum tempus, v. g. ad decem vel plures annos, vel ad ipsam gravem ætatem, etsi ex hoc præcisè capite non esset peccaturus graviter; tamen satis superque indicaret, se modicam, si non omnino nullam, suæ salutis curam habere. Imò Laym. l. 5. tr. 6. c. 2. n. 6. Coninch. D. 3. d. 3. n. 32. Henric. l. 4. c. 6. n. 6. Suar. D. 15. s. 6. n. 3. & alii à peccato mortali non excusant hos procrastinatores: tum quia videntur parvi æstimare amicitiam DEI, extra quam tamdiu sunt, quamdiu perseverant in peccato mortali; tam autem exigua Divinæ amicitia æstimatio gravem videtur injuriam in DEUM continere: tum quia tam longa contritionis dilatio ipsi peccatori est valde periculosa, ut bene exaggerat S. August. apud Laym. Suar. l. cc.

63. Etsi ergo contritio nec statim post peccatum perpetratum elicienda sit, nec sine notabili irreverentia erga DEUM in longum tempus, vel ad ipsam usque ultimam senectutem differenda; laudabilissimum tamen est, & sanctissimum consilium, & homine, qui vel modicam suæ salutis curam gerit, dignissimum, ut, ubi primum in culpam gravem lapsus fue-

R. P. Stoz Trib. Penit.

rit, in pristinam cum DEO gratiam redeat, excitata contritione; ne fortassis in horrendas justissimi ac severissimi Judicis DEI manus incidat, fortè adhuc hodie, hæc horâ, hoc momento, nullam aliam, quàm æternæ damnationis sententiam accepturus. Addo, cùm nemo sciat, odiõne, an amore dignus sit, Eccles. 9. quemlibet, etsi nullius gravioris noxæ nunc primùm admittæ sibi sit conscius, frequenter tamen contritionis actum debere elicere, ne videlicet bonorum operum, quæ ante Confessionem fiunt, jacturam faciat; pereunt enim omnia, nisi interim, dum Confessio instituitur, contritio habeatur: nam opera, quamcunque heroica sint, generosa & moraliter bona, si fiant in statu peccati mortalis, absque dubio pereunt, & mortua reputantur, quantum attinet ad gratiam & gloriam promerendam. 1. Corinth. 13. & cap. Nihil. de Consecrat. Dist. 5. & quod omnium gravissimum est, nunquam in omnem æternitatem redeunt ad eum statum, ut aliquando reviviscant, & fiant meritoria: & idcirco opera verè mortua vocantur, ad distinctionem eorum, quæ si fiant ab homine justo, postea verò per peccatum subsequens totam suam vim, quam habebant, merendi gratiam & gloriam amittunt, ita ut toto illo tempore, quo status peccati mortalis perseverat, sint quidem etiam ipsa quasi mortua, maneantque ad quidquam condignè merendum prorsus inidonea; quamprimum verò contritio elicitur, redeant ad antiquum statum, & quasi à mortuis resuscitentur, & quod ad pristinam vitam redire possint, mortificata, non mortua appellantur. Ex ut à tam gra-

vi morte quàm citissimè resurgat peccator, totis viribus connitendum est, ne in periculum subitæ & æternæ mortis incidat, juxta illud *Eccles. 5.* Non tardes converti ad Dominum.

64. Et hæc de directâ contritionis obligatione sufficiant. Ad indirectam quod attinet, ea toties existit, quoties alicujus virtutis actus, sive liberè sive ex præcepto, exercendus est, exerceri autem licitè non potest, nisi in statu gratiæ: hoc ipso enim si copia Confessam haberi nequeat, vel Confessio non sit ex speciali præcepto tali actui præmittenda, saltem contritio præmitti debet. Hoc tamen casu, qui eam omittit, non committit speciale peccatum impœnitentiæ, sed contra illam aliam virtutem, quæ tunc erat elicienda. Hinc administraturus Sacramenta, si existat in peccato mortali, tenetur saltem conteri; quod si omittat, non committet speciale peccatum contra virtutem Pœnitentiæ, sed contra Religionem; hæc enim, non autem illa præcipit, Sancta sanctè, hoc est, extra statum peccati mortalis tractanda esse.

ARTICULUS IX.

De dolore peccatorum venialium.

65. Peccata venialia, & quidem sola, ad Sacrum Confessionis Tribunal deferri possè, certum est, & habet fidelium etiam piorum & timoratorum praxis, qui, licet nullius peccati mortalis sibi conscii sint, frequenter tamen, & laudabiliter, confiteri solent. Nihilominus etiam tunc præmittendum esse dolorem, tam certum est, ut à nemine sine gravi nota negari possit. Est enim dolor essentialis pars

Sacramenti, quod proinde æquè suis essentialibus consistere debet partibus, sive exhibeantur venialia sola, sive etiam mortalia juxta dicta *n. 3.*

66. Non est autem necessarium, ut dolor cadat super omnia peccata venialia, etiam quæ Confessionis subjiciuntur. Tamb. *lt. c. 3. §. 2. n. 5.* Suar. *D. 20. f. 6. n. 6.* quia cum nullam habeant cum gratia repugnantiam, unum sine altero remitti potest; & ideo Sacramentum, etsi dolor non saper omnia peccata venialia, sed super unum duntaxat cadat, non reddetur ea de causa invalidum. Et hinc etiam, qui cum venialibus confitetur etiam unum vel plura peccata mortalia, abunde satisfacit, si de solis mortalibus doleat, etsi de venialibus nihil cogitet, doleatque. Hoc tamen eventus ex venialibus nullum remittitur, eò quòd tunc, ne virtualiter quidem, super ea cadat dolor; est enim remissio peccati mortalis separabilis à remissione peccati venialis. Bonac. *D. 5. q. 5. s. 1. p. 5. n. 2.* qui postea *n. 4.* addit, actum, quo quis peccata detestatur, ut sunt *gravis, offensa DEI*, non sufficere ad delenda venialia, cum talis actus nullam habeat cum venialibus oppositionem: sufficere verò actum, quo quis peccata omnia, quæ confitetur, detestatur, ut sunt *offensa DEI*; hic enim actus jam suam cum peccatis venialibus habet oppositionem.

67. Econtra verò quando quis eum peccatis venialibus confitetur etiam vel unum duntaxat mortale, dolet verò de venialibus tantum, non de mortali, confessio erit etiam invalida: quia ex una parte peccatum mortale ob defectum doloris non remittitur; ex altera verò parte pecca-

peccatum veniale ei, qui propter mortale inimicus est DEI, non remittitur.

68. Quod autem n. 21. sup. dictum est de peccatis venialibus diversi generis, posse unum remitti sine altero, idem etiam dicendum est de venialibus ejusdem speciei, v. g. de mendacijs jocosis, posse & ex his remitti unum sine altero, si nimirum quis de uno doleat, non de altero: quia cum & ex peccatis venialibus ejusdem speciei remitti unum possit sine altero, non apparet, cur non & hic dolor possit de uno haberi absque eo, quin habeatur de altero; & hoc ipso dispositio ad unum delendum non possit esse sine dispositione ad alterum delendum.

69. Quamcumque autem juxta modò dicta dolor de peccatis venialibus non debeat esse universalis; tamen si quis velit ab omnibus liberari, debet ita de ijs dolere, ut dolor iste se extendat ad omnia, saltem virtualiter, quod, ut Reginald. l. 5. c. 4. n. 45. notat, tunc fit, quando quis ita erga DEUM affectus est, ut, quidquid in memoriam veniret, quod ab eo affectu retardaret, illud detestaretur, & doleret se id commisisse. Dixit autem *virtualiter*: si quis enim confusè detestaretur omnia venialia sub una communi ratione, quatenus sunt offensa DEI, non video, cur talis non factus sit dispositus ad obtinendam veniam omnium venialium, quæ commisit, & nondum unquam per competentem dolorem delevit.

70. Hic verò dolor debet ad minus esse attritio, etiam in ordine ad Confessionem: si enim ad hanc etiam cum de mortalibus fit, sufficit attritio juxta dicta n. 38. cur non sufficiat, si sola

venialia in Confessione manifestentur? Sed

71. Difficultas jam est, an, sicut contritio extra Sacramentum habet vim delendi peccata mortalia, ut n. 23. diximus, ita etiam attritio habeat similem saltem in homine justo efficaciam delendi peccata venialia. Et videtur non habere, quia alioqui Sacramentum Pœnitentiæ esset frustra institutum, cum nunquam in homine justo reperiturum esset, in quod suam virtutem posset exercere: hoc ipso enim, quòd omnem Confessionem præcedere debeat, vel comitari saltem, attritio, jam semper supponeret remissa esse peccata venialia. Quid ergo in tali casu operabitur Sacramentalis absolutio? Ad hoc ego responderem, illud ipsum, quod operatura esset, si semper præmitteretur contritio perfecta, vel fieret confessio de solis peccatis mortalibus jam semel legitimè per Confessionem expiatis. Sicut ergo in tali Confessione non est frustranea absolutio, ita nec erit in altera de peccatis venialibus aliunde jam deletis. Accedit, quòd, si peccatum veniale illi, qui simul cum illo habet peccatum mortale, nunquam sine illo remittatur, juxta S. Thomam, Richardum, Alensem & alios, quos refert & sequitur Laym. l. 5. r. 6. c. 4. n. 16. in hoc Sacramentum jam posset suam virtutem exercere etiam respectu venialis, cum istud in tali casu extra Sacramentum non deleatur per attritionem, Et hanc peccata venialia in homine justo delendi efficaciam in attritione agnoscunt Suarez. D. 11. s. 3. n. 11. Coninch. D. 2. d. 14. n. 124. Dicast. D. 2. d. 17. n. 402. & alij plures ab ipso relati.

72. Sed duo adhuc in præfenti omittere non possumus, nec debemus: an videlicet ad Confessionem peccatorum venialium requiratur actualis dolor; an verò sufficiat virtualis, consistens in desiderio recipiendi Sacramentum, ejusque fructum sine actuali complacentia aut affectu ad peccatum veniale? Et sufficere apud Tamb. l. 5. c. 3. §. 1. n. 2. docent Rosella, & Silvester: quorum sententiam non improbabilem vocat Præposit. D. 2. de contrit. d. 7. n. 73. & ut probabilem tueretur ipse Tambur. n. 1. citatque pro ea Suarezium D. 12. f. 1. n. 9. Moventur ad hoc dicendum, quòd Concilium Trident. sess. 14. cap. 4. quando ad Confessionem requirit dolorem formalem, videatur tantum de peccatis mortalibus agere, ita ut ea doctrina ad venialia, cum non sint necessaria Sacramenti materia, non sit extendenda; id quod videtur posse colligi ex postremis dicti capitis verbis, videlicet Ecclesiam DEI nunquam docuisse, aut sensisse, Sacramentum Pœnitentiæ absque bono motu pœnitentium gratiam conferre. Hic enim videtur sermo esse generatim de Confessione, & verificari de Confessione venialium: voluntas enim suscipiendi Sacramentum sine actuali affectu ad peccatum utique bonus est motus.

73. Verum ego existimo, Concilio Tridentino hunc honorem dandum esse, ut non credatur eo loco, in quo exactam de Sacramento Pœnitentiæ doctrinam tradere voluit, & explicare, quamam essent partes ejusdem Sacramenti, tam ambiguum fuisse locutum de dolore ad idem Sacramentum requisito; ut in eodem quasi contextu modò actualem require-

ret dolorem, modò contentum esset dolore virtuali. Itaque omnino judico, etiam ad Confessionem peccatorum tantum venialium necessarium esse dolorem seu displicentiam formalem, ne fortè, si aliud dicatur, occasio alijs detur dogmatizandi, ad idem Sacramentum sufficere etiam Confessionem duntaxat virtualem. Et ita docent Suar. D. 20. f. 6. n. 3. Reginald. l. 5. c. 4. n. 47. & alij communiter. Per motum ergo bonum, de quo ultima Concilij verba loquuntur, intelligitur idem motus, de quo eidem Concilio in principio ejusdem capitis sermo est: nempe *motu contritionis*, qui proinde idem debet esse, sive peccata, quæ clavibus Pœnitentiæ subjiciuntur, mortalia sint, sive venialia; ne aliàs eidem Concilio vel ambiguum ejusdem vocis usum in eadem doctrina impingamus, vel etiam ansam præbeamus dicendi, quemlibet bonum ipsius pœnitentis motum, etsi nullam, sive formalem sive virtualem, oppositionem cum voluntate peccandi habeat (si enim habeat, Dicast. D. 2. d. 17. n. 416. sufficere existimat) sufficere ad Confessionem peccatorum saltem venialium: quilibet enim ejusmodi motus est quædam ad DEUM conversio; quidni ergo & sufficiens dispositio ad obtinendam cum Sacramento peccatorum veniam.

74. Alterum est, per subsequens peccatum veniale non revocari dolorem de reliquis peccatis venialibus præteritis elicatum, perinde ut per peccatum mortale novum retractatur dolor de peccatis mortalibus prioribus. Et idcirco licet qui postquam de peccatis mortalibus doluit, & ante absolutionem novum com-

missit,

mittit, per illum dolorem ad percipiendam absolutionem non sit amplius sufficienter dispositus, ut Dicast. D. 6. d. 18. n. 322. Tamb. l. 1. c. 2. §. 4. & alij communiter docent, inter quos apud eundem Tamb. c. 3. §. 4. n. 11. est Lugo D. 34. f. 9. n. 147. est tamen is, qui peccata venialia omnia sub communi ratione offensæ DEI detestatus est, & ante absolutionem in aliud novum veniale v.g. vanæ gloriæ aut mendaciæ incidit, adhuc capax absolutionis: nec ullus hac de re ferupulus conscientijs injiciendus est, etsi in ea Confessione cum peccatis venialibus etiam mortalia fuissent exposita. Lugo n. 145. apud Tamb. n. 12. qui eum sequitur.

QUÆSTIO II.

De proposito non amplius peccandi.

Hæc est altera Pars, quæ in vera contritione includitur: id quod ab omnibus pro explorato habetur.

ARTICULUS I.

De proposito necessitate ad Confessionem Sacramentalem.

75. Remissio peccatorum, sive per contritionem extra Sacramentum, sive per attritionem cum Sacramento queratur, inveniri non potest, nisi præter dolorem de peccatis commissis concipiatur insuper propositum omnino emendandi suam vitam, & imposteum abstinendi à peccatis, ut expressè docet Concilium

Florent. cit. & Trident. sess. 14. cap. 4. Nam Ezech. 18. & 33. DEUS peccantibus sub hac conditione veniam promittit: si custodiant omnia mandata sua. Et ipsius etiam naturæ ductu notum est: nam qui ab offenso veniam vult impetrare, nunquam aliquid simile facturum se pollicetur. Nec potest esse vera detestatio commissi criminis, quando alicui adhuc inhaeret affectus paratus denuo idem aut simile quid perpetrandi. Hinc dolor sine tali proposito animi est non verè peccantis & contriti, sed seipsum decipientis, cum DEO ludentis, & cum diabolo facientis. Et ideo etiam tantum at est, ut Confessio sine eo proposito cuiquam prosit, ut etiam gravis Sacriligij reum constituat; atque adeo ipsa Confessio non tam in salutem, quàm in extremam, eamque perpetuam perniciem inducat. Quod Christus etiam indicare voluit, qui, ut in Sacris Scripturis legimus, postquam aliquem sanasset, aliòve beneficio affecisset, subjunxit: Vade, & jam amplius noli peccare. Joan. 8. ne deterius tibi contingat.

ARTICULUS II.

Quanam ex dicto proposito sint devitanda?

76. Si de peccatis mortalibus sermo sit, res est explorata, propositum ea vitandi debere esse universale: alioqui Confessio, quæ sine eo peragitur, non est, nisi inanis quædam, & sacrilega suorum peccatorum enarratio. Quod autem ad peccata venialia attinet, non est necesse, ut propositum de ijs vitandis sit universale: sufficit particulare respiciens saltem aliqua:

aliqua: quod tamen tam necessarium est, ut, licet ad Confessionem sola peccata venialia deferantur, non possit tamen omitteri. Reginald. l. 5. c. 5. n. 45. nisi & in tali casu reus Sacrilegij è Sacro Tribunali recedere velis. Nam & ad Confessionem solum venialium requiritur vera pœnitentia, quæ necessariò includit propositum imposterum vitandi peccata: fieri enim non potest, ut quis verè ac seriò detesteretur peccata etiam venialia, si imposterum à nullo velit abstinere: Laym. l. 5. tr. 6. c. 4. n. 18.

77. Ut tamen hîc desit propositum vitandi peccata sua seu mortalia seu venialia, non est metuendum. Cùm enim juxta dicenda infra n. 89. & 90. ad Sacramenti valorem sufficiat propositum virtuale, hoc in omni vera pœnitentia virtualiter sive implicitè continetur. Ut ergo ex defectu propositi Confessio reddatur invalida, necesse est, ut quis habeat expressam voluntatem non vitandi peccata, adeo quidem, ut, si de mortalibus agatur, sufficiat vel ab uno duntaxat nolle abstinere; si verò sola venialia fuerint exposita, necessarium est ad inducendam Confessionis nullitatem, ut quis expressè nolit ab ullo eorum, quæ sunt exposita, abstinere. Sed quis tam expressam voluntatem à peccatis non desistendi secum deferret ad Sacramentum reconciliativum, nisi insigniter malus, aut qui velit cum DEO quasi ludere & joculari non sine gravi irreverentia. Ex dictis

78. Desumitur valde notabile discrimen inter propositum vitandi mortalia, & propositum vitandi venialia. Illud enim extendit se ad totam eorum colle-

ctionem: tum quia tota hæc collectio vitari potest, ut docent in materia de gratia: tum quia unum sine altero nunquam remittitur, nec unquam justificatur homo, manente vel actuali vel habituali affectu ad peccatum mortale. Laym. l. 5. tr. 6. c. 4. n. 19. Tamb. l. 1. c. 3. n. 15. Coninch. D. 2. d. 14. n. 130. Reginald. l. 5. c. 5. n. 59. & alij.

79. At verò de peccatis venialibus res paulò aliter se habet: etsi enim omnia & singula collectivè teneamur, & si de potentia, quam vocant *antecedentem*, loquamur, etiam possimus (ne aliàs contra DEI bonitatem ad aliquid impossibile obligemur) vitare; tamen si de potentia *consequenti* sermo sit, nemo unquam omnia & singula collectivè vitabit, nisi speciale & extraordinarium à DEO privilegium habeat, quale Beatissima Virgo MARIA, & quidem sola habuit: certè ulli alteri ex hominibus merè talibus idem fuisse concessum non scimus. Et hæc est causa, cur vitatio totius collectionis venialium reputeret impossibilis: ea enim, quæ vel nunquam, vel non nisi ex speciali & extraordinario privilegio, eveniunt, impossibilibus adnumerari solent. Sed hæc fufius prosequi, Scholastici, non nostri est instituti: ad intentum nostrum quatenus faciunt, paucis ea indicasse, satis est. Igitur

80. Ad propositum vitandi venialia, quatenus ad eorum remissionem sufficit, non requiritur, ut se extendat ad singula in sensu collectivo, ita ut animus sit nunquam venialiter, ne ex subreptione quidem, peccandi: hoc enim juxta paulò antè dicta fieri nequit: impossibile autem nullam esse voluntatem constat. Sufficit

ficit ergo propositum singula vitandi in sensu diviso, ita ut nullum determinatè assignari possit, à quo animus virtualiter saltem non abhorreat. Laym. Cochinch. Tamb. Reginald. *ll. cc.* Est ergo aliquis citra ullum periculum confitendi sacrilegè, habere voluntatem, etiam expressam, non vitandi unum vel alterum ex venialibus, quæ confessus est, quia unum sine altero remitti potest. Sicut ergo ad valorem Confessionis non est necessarium, ut fiat integrè de omnibus venialibus commissis, ita etiam non est necessarium, ut dolor de iis commissis & propositum de iisdem amplius non committendis sit universale, potestque cum valore Sacramenti stare voluntas etiam expressa de uno vel altero veniali non vitando; modo id curetur, ut saltem de aliquo vel aliquibus venialibus, si præter ea nullum mortale sit, de quo se accuset, doleat cum expresso vel saltem implicito proposito, id in posterum devitandi. Interim haud dubiè, qui cum ejusmodi voluntate expressa persistendi in certo peccato veniali confitetur, peccat etiam venialiter. Reginald. *n. 60.* Suar. *D. 20. f. 6. n. 7.*

81. Ceterum propositum hoc respicere debet non tantum ipsa peccata, & quidem, si mortalia sint, omnia; sed ipsa etiam eorundem quasi semina, id est, occasiones. Pro cuius meliori intelligentia sciendum est, duplices esse peccandi occasiones, alias proximas, alias remotas. Remotæ dicuntur, quibus positis peccatum rarè contingit, & faciliè superari potest, ut sunt mercatura, militia, lusus, ambulatio in publico, recreatio &c. Proximæ verò dicuntur, quæ sunt

tales, ut homines hujus vel illius conditionis frequenter, & fere semper inducant ad peccatum; vel proprio experimento constet, habere talem effectum in tali homine: sicut in juvenibus sunt prava locietates, in Sacerdotibus concubinæ &c. quibuscum si non opere, saltem delectatione, & desiderio frequentissime peccant. Potest autem occasio peccandi quandoque esse in se illicita, ut turpilochium; quandoque indifferens, ut conversari cum tali persona, accedere talem locum, equitare &c. quandoque etiam bona, ut audire Confessiones talis personæ, libros tractantes de rebus obscenis legere in ordine ad Confessiones audiendas, ad parandam concionem &c. Hoc posito

82. Occasionem remotam non sunt necessario vitanda: cum enim ferè nihil sit in hoc mundo, quod non possit esse occasio peccati, plerique homines deberent suum statum mutare, & in monasteria se abdere: nec ullos ferè haberemus parochos rurales, ob innumera pericula, quibus eorum statum obnoxium esse ostendit Hieronymus Platus de bono Status religioni *li. c. 36. & 37.* Imò cum & monasteriis & desertissimis eremis sua non desint pericula, eaque non pauca, nec parva, oporteret nos, ut Apostolus ait *1. Corinth. 5.* omnino de mundo exiisse, & in celum abiisse, cum in hoc solo nihil reperitur, quod nos possit in periculum ullius peccati, aut imperfectionis tantum adducere. Harum occasionum seu periculorum fuga non spectat ad propositum, quod ad veram Confessionem requiritur. Idem est de occasionibus peccandi venia-

venialiter: si enim propositum nunquam peccandi venialiter necessarium non est, multò minus necessarium est propositum vitandi occasiones omnium peccatorum venialium saltem collectivè sumptorum. Et hinc etiam, ut Laym. n. 20. notat, faciliùs absolvuntur, qui frequenter in eadem peccata venialia labuntur, ob nimis crebras & passim obvias venialiter peccandi occasiones, à quibus proinde removendis faciliùs est excusatio, quàm à remotione occasionum ad peccatum mortale ducentium.

83. At verò occasiones proximæ necessariò, siquidem absque magno incommodo fieri possit, sunt vitandæ, quia cum illis nequit stare verum emendationis propositum; tam parùm enim cohæret, nolle peccare, & velle se in propinquum peccandi periculum conjicere; quàm parùm fieri potest, ut quis manui velit ignem imponere, & tamen nolit uri. Hinc Eccles. 3. v. 27. qui amat periculum, peribit in illo.

84. Dixi autem: si absque magno incommodo fieri possit: si quis enim sine gravi incommodo, atque adeo absque justa & rationabili causâ proximam graviter peccandi occasionem voluntariè capret, vel non vitet, committit peccatum grave, & quidem ejusdem malitiæ & gravitatis, cujus periculum aditur. Jam verò cum periculum peccandi non sit, nisi quandoque, peccatum; possunt occurrere rationes tam graves, ut quis ob eas se in ejusmodi periculum licitè conjiciat, aut in eodem perseveret: ut tradunt Laym. c. 4. n. 9. Navar. c. 3. n. 16. Sanch. l. 1. Moral. c. 8. Suar. D. 62. Coninch. D. 8. n. 134. modò interim habeat omni-

nò resolutam voluntatem non peccandi, & debitam adhibeat cautelam. Ejusmodi enim voluntate existente, & cautelâ adhibitâ tollitur, vel certè minuitur periculum; atque ita definit esse occasio proxima. Et ratio est: cum periculum peccandi in se peccatum non sit, nec necessitatem inferat, aut animi libertatem tollat, potest cum eo consistere detestatio peccati & resolutum propositum, peccata impostum, & in tali occasione vitandi. Quod colligitur ex cap. Consultationi. de frigidis & maleficiatis, ubi Lucius Papa permittit, conjuges impotentes cohabitare instar fratris & sororis, quia sine enormi infamia, vel alio gravi detrimento separari non possunt; licet non abesset periculum peccandi, saltèm delectatione, aut tactu. Et quis filium familias obliget ad ædes paternas deserendas, ubi procax mulier habitat, perpetuum peccari ille tamentum? aut quis cauponem jubeat se officio abdicare propter frequentes inebriationes, cum aliunde se non possit alere? eodem modo de mercatoribus, quibus frequentes sunt fraudes, tum in mercibus, tum in earum pretio &c. si enim hi talia munia deserere cogantur, & in extremam pauperiem redigantur, in multò majora peccandi pericula, v.g. furandi, desperandi &c. incident. Aliter sonat propositio 61. 62. & 63. inter prohibitas à S. D. N. Innoc. XI. vide etiam infra l. 2. n. 106.

85. Quanam occasiones dicendæ sint proximæ & graves, quæ remotæ, quilibet, consideratis naturæ suæ qualitibus præcipuè fragilitate seu peccandi facilitate, aliisque circumstantiis in effectum influentibus, pensare debet. Nemo meliùs novit,

novit, unde sibi periculum lapsus imminet, quam qui suo damno expertus est. Sape contingit, ut, quod uni periculosum est, alteri sit innoxium; imò nonnunquam unus idemque ex ea re plagam eamque luculentam accipit & vulnus, quæ aliàs eidem minimè fuit damnosa. Quisque ergo suas vires exploret, vel, si id ipse solus non possit, operâ & Consilio Confessarii, vel alterius viri prudentis, piac docti utatur.

86. Illud tamen hoc loco non est præmittendum, eam occasionem, quæ ex natura sua frequenter solet ejusdem conditionis homines in peccatum inducere, proximè periculosam esse etiam illi, qui alioqui non est expertus se labi; nisi moraliter ipsi aliunde constet, nullum sibi periculum imminere. Et ideo licet aliquis nunquam cum ulla famina peccaverit, nihilominus tamen, si adultus cum adulta in eundem lectum decumbat sponte, nulla necessitate compulsus, dicitur se proximo fornicationis periculo temerè objecisse, & mortaliter peccasse; licet enim non sit secuta fornicatio, vel obscœnus tactus, ei tamen periculo sine causa se objecit, in quo plerique ejusdem conditionis labuntur, & ideo de se quoque lapsum meritò poterat præsumere. Dixi autem paulò antè: *Frequenter*: si enim semel aut iterum peccasti, sapius verò restitisti, non cenferis constitutus esse in proximo peccandi periculo.

87. Denique ad perfectionem contritionis necessarium est, ut homo habeat propositum, omnia sua peccata, saltem mortalia confitendi, & implendi penitentiam: quod satis est, si sit implicitum & virtuale, de quo jam. Desumi-

R. P. Stoer Trib. Pœnit.

tur hoc ex Concilio Trident. *sess. 14. cap. 4. & 8.*

ARTICULUS III.

An propositum debeat esse explicitum?

88. Necessarium esse, ut propositum emendandæ vitæ, adeoque abstinendi deinceps ab offensa DEI ad Confessionem requisitum, sit formale & expressum, docent Valent. *D. 7. q. 8. p. 6. sub finem.* Suar. *D. 4. s. 3. n. 3.* Reginald. *l. 5. c. 1. n. 8.* Henriq. *l. 4. c. 24. n. 2.* & nonnulli alii, inter quos à Dicast. *D. 6. d. 14. n. 206.* numerantur Bellarm. *l. 2. de Pœnit. c. 6. & 7.* & Tolet. *l. 3. Summa, c. 4. §. quinta est.* Desumunt id ex Concil. Florent. in Decreto Eugenii, & Trident. *sess. 6. cap. 6. & sess. 14. cap. 4.* ubi ad justificationem hominis præter contritionem requiritur propositum emendationis, quæ verba, si, ut jacent, accipiantur, ut sanè accipienda sunt, significant expressum propositum; cum implicitum non videatur esse propriè dictum propositum.

89. Oppositam sententiam tuentur Coninch. *D. 2. d. 6. n. 58.* Laym. *l. 5. rr. 6. c. 4. n. 6.* Bonac. *D. 5. q. 5. s. 1. p. 3. n. 9. & p. 8. n. 2.* & alii non pauci: hi ergo docent, sufficere virtuale seu implicitum emendandæ imposterum vitæ propositum inclusum in dolore, qui saltem propter motivum universale repertum in omni peccato eliciatur: quibus etiam consentit Suar. *D. 4. s. 4. n. 4.* & prout refertur, Fagund. *l. 2. c. 4.* cum Præposito. *q. 66.* quoad articulum mortis, etiam violentæ, ubi propter vitæ brevitate non vide-

K

tur

zur superesse notabile peccandi periculum: adeoque frustra foret futura vitæ dispositio. Sed Tann. *D. 6. q. 6. d. 2. n. 19.* reclamation, & merito. Nam, præterquam quod hæc doctrina non videatur esse constans, nullum est vitæ, quantumcunque spatium, quo is, qui ratione adhuc utitur, sit immunis à periculo peccandi; cum experientiâ constet, quosdam in extremo vitæ articulo, & animâ jam in extremis, ut ajunt, labiis hærente peccasse v. g. vindictæ cupiditate, turpi & venerea delectatione &c. nullum ergo tempus ab expresso emendationis proposito est excipiendum, siquidem hoc ad Confessionem sit necessarium. Itaque ut doctrinæ constantiam teneamus.

90. Sentio cum Auctoribus hujus posterioris sententiæ, expressum & actuale propositum non esse necessarium ad Confessionem, sed sufficere virtuale, saltem tunc, cum dolor procedit ex motivo generali cadente super omnia peccata; quia repugnat, ut quis doleat v. g. de notabili furto, quia est gravis offensa DEI, & simul etiam velit DEUM alio diverso peccato gravi offendere: per priorem enim actum odit & detestatur offensam DEI; per posteriorem vult, ut alterius inferioris boni jacturam non faciat, gravem offensam: qui duo actus clarè inter se pugnant, ut neuter alterum secum stare patiatur. Et sanè, qui ex corde detestatur peccata sub una universali ratione motiva, hoc ipso etiam vult illa amplius non committere: nemo enim velle potest committere id, quod sibi tanquam offensivum DEI super omnia displicet. Concilium ergo, cum loquitur de proposito vitæ emendandæ, de eo loquitur

perinde ut proposito confitendi, & satisfaciendi pro peccatis; hoc autem non debet esse expressum. Sicut ergo sufficit, si hoc propositum sit virtuale; ita etiam sufficit virtuale propositum emendationis, cum hoc adhuc verè mereatur nomenclaturam propositi, licet cum addito, virtualis. Et hoc modo cum graves Auctores intellexerint Concilium, possumus iis securè adharere: sicut etiam possemus, si essent, qui existimarent, ad Confessionem peccatorum sufficere virtualem dolorem, inclusum in amore DEI super omnia.

91. Dixi autem supra, *saltem tunc, cum dolor procedit ex motivo generali &c.* Nam si procedat ex motivo particulari, nec actu, nec virtute relato ad reliqua peccata, aliter discurrendum est; ut, si quis doleat ex motivo specialis turpitudinis in peccato v. g. luxuriæ repertæ, propositum in ejusmodi dolore inclusum, etsi, ut Dicast. *n. 211.* monstrat, propter argumentum priori numero factum, etiam reliqua ejusdem farinae peccata attingat, non tamen sufficit ad alia alterius generis peccata; quia adhuc, hoc ipso, quod particulare sit motivum, non porrigitur. Debet ergo huic particulari motivo addi aliud, & ex illo formari novus dolor & propositum formale de cetero non peccandi moraliter: ad Confessionem enim requiritur propositum non committendi ullum peccatum mortale; cum tamen in dolore concepto ex speciali motivo non contineatur, etiam virtualiter, propositum alia peccata; in quibus tale motivum particulare non continetur, non committendi. Unde tunc merito vel addendum est propositum expressum, vel elicien-

ciendus alius actus doloris ex motivo universalis, quale est timor gehennæ, amor gloriæ &c.

92. Nihilominus tamen consiliissimum est, & omni modo consulendum, ut, quicumque sua per Confessionem peccata expiaturus est, expressum de ijs in posterum evitandis propositum eliciat, non quod, qui priorem sententiam est secutus, etiam tutior futurus sit in conscientia: cum enim uterque tam hic, quam qui posteriorem sententiam sequitur, sententiam sequatur probabilem, neuter potest esse securior in conscientia: quæ enim major potest esse conscientia securitas, quam si quis versatur extra periculum peccandi: sicut verè extra illud versatur, quicumque sententiam verè probabilem sequitur, ut notum est. Quod ergo suadeam, ut propositum à peccatis in posterum abstinendi sit explicitum & actuale, est, quia longè efficaciori motu tendimus in ea devitanda, quæ speciatim & seriò proponimus evitare, quam in ea, in quorum evitacionem propositum nostrum tantùm generatim fertur, ut experientia quoque docet.

93. Hic tamen studiosè advertendum est, non sufficere solum propositum abque explicito dolore; sicut dicimus, sufficere solum dolorem sine explicito proposito. Ratio differentia est clara: quia in proposito de futuro non includitur odium seu detestatio præteriti; posset enim quis ita sentire: Nolo in futurum occidere, mentiri, blasphemare &c. complacet tamen semel occidisse, mentitum esse, blasphemasse &c. id quod non est in vero dolore: nemo enim potest quidquam verè & seriò detestari, qui

non simul implicitè velit idiplum in posterum fugere: hæc enim est natura istius actus, quo malum aliquod detestamur, & seriò cupimus, illud à nobis, velut boni alicujus nostri destructivum, amoliri.

ARTICULUS IV.

An propositum debeat esse firmum & efficax?

94. Etsi non desint, qui existimant, sufficere velleitatem seu simplicem affectum, sed ita comparatum, ut si interrogetur de voluntate fugiendi deinceps peccata, responsurus sit, se non ita constitutum esse, ut vi illius actus vitaturus sit peccatum nihilominus tamen, ut Coninch. D. 2. d. 6. n. 59. Laym. l. 5. c. 6. c. 4. n. 7. & alij communiter & rectè docent, id debet esse firmum, absolutum & efficax: quod quo sensu capiendum sit, infra n. 103. explicabitur.

95. Hinc breviter patet, illud propositum se emendandi non posse dici firmum & efficax, & ad verum de peccatis dolorem sufficiens, quod ejusmodi est, ut retineat simul vigentem affectum ad culpam, vel eandem, quam devitare cupit, vel diversam, eam tamen mortalem: hoc enim juxta dicta n. 90. clarè repugnat, & in talem hominem verè quadrat illud Proverb. 13, vult piger, & non vult.

96. Neque dictis obstat, quod, si tale propositum requiratur, pleræque Confessiones sint invalidæ, cum plerumque destituantur necessario proposito: si enim omnes penitentes seriò & firmiter proponunt sibi emendationem in vitæ, qui fit, ut tam parva sequatur emendatio? cum

tamen in aliis rebus, quas sibi proponunt, non desistant, donec consequantur: v. g. qui vult dives fieri vel doctus, quid non facit? pœnitentes verò plerumque manent in antiquo statu, vel etiam in deteriore, pronò casu prolabantur. Non, inquam, hoc obstat: hoc enim non est sufficiens indicium defectûs debiti propositi, ut ex dicendis n. 102. constabit.

97. Et si ergo ex eo, quod homo sæpe labatur in idem peccatum mortale, non possit desumi certum indicium planè inefficacis & non sufficientis propositi; nihilominus tamen hic talis magnam contra se habet præsumptionem, præsertim si aliquoties monitus non desistat, sed sæpe statim à Confessione in antiquam peccatorum silvam abeat, & redeat ad confessionale cum eodem numero, specie, & gravitate peccatorum; neque media, si quæ præscripta sunt, adhibeat; nec occasiones, quæ ad lapsum inducunt, deviret, etsi facilè, & sine ullo incommodo possit. Neque hic habet, quòd sibi blandiatur, tanquam de re benè peracta, quantumvis frequenter confiteatur, putetque etiam bene. Fallit hic se ipsum graviter: audiat, quid Albertus M. in *Paradiso anima* c. 39. dicat; argumentum fallæ contritionis habet, qui quamvis peccata vehementer desseat, tamen continuò post dolorem eadem vel alia committere non reformidat. Audiat & simul perhorrescat, quòd Henricus l. 4. c. 29. n. 3. dicit: quotidie, inquiens, pœnitere, & ad vomitum redire, genus irrisionis est, quam an & quamdiu patientissimus, & ad pœnam, peccatis alioqui debitam inferendam tardus & longanimis DEUS passurus sit, incertum

est. Timeant, qui ad antiqua peccata mox redire non timent, ne & ipsos in suis peccatis sordescentes DEUS ad æternam eorum ignominiam & confusionem aliquando irrideat: fallx ad radicem est posita. Sed occasione istius doctrine liceat parùm extra orbitam ire, & non nihil de absolutione sapius in idem crimen relapforum dicere. Sit ergo

ARTICULUS V.

An & quoties sapius relapsi in idem mortale peccatum, sine absolvendi?

98. Circa hanc difficilem quæstionem tres sunt sententiæ. I. Docet, si quis bis vel ter eandem speciem peccati adferat, nec diminuto numero, nec ullis remediis adhibitis, absolutionem statim ei non esse impertiendam, sed tantisper differendam, donec emendatio aliqua, vel certè conatus appareat, nec credendum spondenti emendationem, sed præsumendum esse defectum propositi. Hanc tenet Laym. l. 5. tr. 6. c. 4. n. 11.

99. II. Docet, relaptos ordinariè esse absolvendos; modò ostendant firmum propositum emendationis, & aliquantulum se contineant, numero peccatorum diminuto; subinde tamen consultum esse, differre ad tempus absolutionem, quando nimirum prudenter sperari potest, eos non esse offendendos, nec à Confessione frequentanda absterrendos. Imò publico peccatori v. g. usurario, concubinario &c. necessariò negandam esse absolutionem propter scandalum populi, donec specimen emendationis

adationis præbeant, etsi illis molestum aut noxium fore timeatur, eò quòd boni publici major habenda sit ratio. Scandalizaretur enim populus, & Sacramenta contemneret, si videret ea impendi nullam suæ emendationem præstantibus, atque ita quasi margaritas ante porcos projici. Hanc tenent Tann. T. 4. D. 6. q. 9. d. 5. n. 119. Suar. de Relig. T. 2. l. 3. de juram. c. 8. n. 7. & T. 4. in 3. p. D. 32. f. 2. in fine. Fill. tr. 7. c. 12. n. 358. Sanchi. l. 2. Mor. c. 32. n. 45.

100. III. Docet, propter solum relapsum non esse cuiquam denegandam absolutionem, modò præferat, se verè & ex toto corde sincerè dolere de peccatis commissis, habereque firmum & minimè fucatum se emendandi propositum. Hanc tenent Diana. 1. p. tr. 7. R. 55. Joannes Sanchius in select. D. 9. n. 6. & satis apertè tradit Dicast. de Pœnit. D. 10. d. 29. n. 576. Pro resolutione

101. Nota I. Peccatores consuetudinarios esse in duplici differentia, videlicet. I. eos, qui ex mera actuum circa idem objectum frequentatione contraxerunt facilitatem, seu pronitatem labendi in idem peccatum. I. eos, qui ex occasione frequenter cadunt. Et potest hæc occasio alia esse proxima, alia remota: de hæc non attinet quidquam dicere; non enim est necessariò fugienda. De proxima, videlicet illà, in qua homines ejusdem conditionis frequenter labuntur, quæstio est: & hanc esse devitandam extra omne dubium est, si sine notabili nostro damno & incommodo possit; si enim grave & inevitabile damnum inde nobis eveniat, non est necessariò deserenda, Laym. n. 9. imò

cùm ea m devitare nullatenus sit in nostra potestate, quomodo ad eam evitandam obligari possumus? impossibile enim nulla est obligatio. Fill. n. 358. Desinit ergo tunc ista occasio esse proxima & voluntaria, sup. n. 84.

102. Nota II. Duo hæc longè inter se dissidere, quod etiam supra n. 96. monui, & notat etiam Suar. cit. f. 2. Confessarium, imò & pœnitentem sibi persuadere, quòd non sit securura emendatio, & persuadere sibi, quòd non habeat verum se emendandi propositum: quamvis enim credat quis, se pro sua fragilitate non permansurum in suo illo proposito, potest tamen nihilominus habere verum se emendandi, seu ampliùs non peccandi propositum, & quidem verum & efficax. Etsi enim hoc, ut ex ejus defectu Confessio non reddatur invalida, debeat esse firmum & efficax, non debet tamen esse tale in eo sensu, quòd homo nunquam ab eo desistere, sed semper actu in eo perseverare debeat; hoc enim juxta communem vivendi modum fieri nequit. Neque verò etiam in eo sensu, quòd nullum imposterum peccatum committatur; hoc enim & quotidiano experimento, & fragilitati humane adversatur. Certè constat, eam hominum esse inconstantiam, ut frequenter sua, quamcunque aliàs firma & seria proposita, murent: sicut Petro accidisse scimus, qui licèt firmissimè proposuerit, Christum non negare, paulò pòst tamen ad unius ancillæ ostiariæ vocem consternatus est, & Christum negavit. Matth. 16. Marc. 14. Luc. 22.

103. Firmum ergo & efficax propositum est, & dicitur illud, quod, quan-

tum est ex se, reddit hominem expeditum ad re ipsa faciendum id, quod statuit; licet effectum postea sortiatur nullum; quia nimirum postea, cum adest occasio exequendi, ob fragilitatem humanam deseritur talis actus, & homo presenti aliqua difficultate territus, aut delectabilitate objecti rursus illectus, mutat suum animum; id quod sæpissimè etiam ijs, qui alioqui Christiana perfectioni student, evenire solet. Ad efficaciam ergo propositi, ad Sacramentum pœnitentiæ validè recipiendum requisiti, sufficit, quòd, dum habetur, tale sit, ut, nisi deseratur, homo vi illius non sit peccaturus. Falleretur ergo, qui existimaret, illum non habere verum propositum, nec absolvi posse, qui diceret, se non credere, quòd in tale peccatum non sit relapsurus, ob tantam naturæ propensionem, diuturna consuetudine roboratam, multisque peccandi occasionibus maximè involuntarijs expositam: hæc enim credulitas non obest proposito, modò quis adhibere velit conatum serium, & reluctari tentationibus quocunque eventu.

104. Nota III. Confessarium, si pensatis prudenter circumstantijs, sibi persuadeat, pœnitentem, non obstante consuetudine, accedere hic & nunc cum vero dolore & proposito non peccandi, posse impendere beneficium absolutionis: tantum enim requiritur ea dispositio, ut valeat absolutio, quidquid sit de secutura emendatione; etsi crederet, imò sciret, illum relapsurum. Confessoris enim non est, ut sibi persuadeat, aut iudicet, etiam probabiliter tantum, fore, ut pœnitens absteineat à peccando; sed satis est, ut existimet, eum habere tale

propositum, quamvis post breve tempus illud sit mutaturus. Ita teste Suar. T. 4. in 3. p. D. 32. s. 2. n. 2. docent omnes. Quòd si tamen Confessarius ex circumstantijs, consuetudine peccandi, aut propensione in peccatum iudicet, hominem non habere veram aversionem à peccato, quantumvis asseveret, se dolere & habere verum propositum, neganda est absolutio; si enim Sacerdos prudenter id non iudicet, non habet ex parte sua necessarium iudicium, ut rite possit absolvere, sed potius alienis peccatis se gravabit. Ut autem Confessarius prudenter iudicare possit, pœnitentem consuetudinariam accedere legitimè dispositum, non parùm juvat, si peculiaria signa doloris ostendat, quæ antè non ostendebat. Ex quibus possunt esse lacrimæ, planctus, præmissa jejunia, eleemosynæ, & similia; aliquid etiam novæ diligentia adhibuisse in remedium præcedentis consuetudinis; item si promptè admittit consilia, & vult nova media, quæ illi proponuntur, hæcenus nondum tentata adhibere: quin ipsa Confessionis saltem non præcepta frequentia indicium est bonæ mentis, & præsentissimum emendationis remedium. His præmissis,

105. Sententia Laymanni, negandam seu (quod hic idem est) differendam esse absolutionem, si pœnitens post unam alteramve Confessionem se non emendet, duplicem sensum habere potest. I. per modum præcepti, quòd Confessario aliter non liceat absolvere recidivum. II. per modum consilij, ut pœnitens hoc veluti freno coërcitus facilius ad rectam, à qua toties per peccatum aberravit, semitam redeat, & à relapsu cohibeatur.

Posterius

Posterius si velit Layman, admittunt aliqui, eam ob causam quandoque posse differri absolutionem, præsertim si nonnulla spes affulgeat, pœnitentem hanc dilationem non agrè laturum, sed potiùs hac ratione ad frugem esse reducendum. At verò si prius intendat, ut verba sonant, & adjuncta ratio deficientis propositi, essentialiter aliàs requisiti, indicat, nimis durum est, nec satis consentaneum Christi clementiæ, qui *Matth. 18.* ignoscendum ait, non tantùm septies, sed septuagies septies. Nec, ut dixi *supran. 96.* & *Diana p. 3. tr. 4. R. 117. §. notandum. & p. 5. tr. 14. R. 66. in fine* tradit, frequentior in idem peccatum relapsus, etsi, ut dixi *n. 97.* pœnitentem valde suspectum reddat de animo minus rectè disposito, certum est & indubiatum argumentum deficientis propositi, sed potiùs fragilitatis & inconstantia humanæ. Nam etiam optimi religiosi sepius in eadem venialia relabuntur, & tamen absolvuntur. Præterquam quòd longè deterior futura sit conditio eorum, qui crebriùs consententur uni Sacerdoti, quàm qui raro, vel apud diversos: in his enim non adverteretur defectus propositi, se post Confessionem emendandi. Ut omittam, quod paulò antè dixi *n. 104.* ipsam apud eundem, præsertim nullo præcepto, aut respectu ad parentes, pædagogos, magistros & similes urgente, Confessionem frequenter obitam haud obscurum esse indicium, animi sincerè & serò cupientis in antiquam peccatorum silvam deinceps non redire.

106. Ceterùm, quod Suar. & alii cum ipso docent de publicis peccatoribus, v. g. concubinariis, usurariis & similibus,

his nimirum etiam necessariò negandam esse absolutionem ad vitandum scandalum, non probo. Etsi enim his negetur absolutio, scandalum tamen, quod alioqui in populo secuturum timetur, non tollitur; cum id clam fiat, nec sine violatione sigilli Sacramentalis propalari queat: an autem, & quousque ob majorem pœnitentis utilitatem sit differenda absolutio, ex dicendis patebit. His ergo in medium productis, & consideratis,

107. Judico omnino, sententiam Diana, Sancii, & Dicastillo benigniorem prioribus esse, ac proinde præferendam, ac retinendam; & peccatorum consuetudinariam etiam ex occasione, quæ etsi alioqui proxima esset, modò tamen ob gravissimas causas evitari non potest, nunquam à Confessario dimittendum esse sine absolutionis beneficio, nisi fortè iusta causa occurrat, quæ luadeat, idem beneficium ad tempus aliquod breve differendum esse. Et ita docent in scholis etiam nonnulli docti Professores. Probat *I.* quia quicumque adfert sufficientem & requisitam dispositionem ad absolutionem, vel saltem probabiliter creditur habere, habet etiam verum jus ad eam petendam, nec potest eo privari sine injuria: etsi enim & Confessarius, tanquam iudex & Medicus, videatur Tamburino in *Meth. Conf. l. 3. c. 3. §. 6. n. 15.* habere jus ad sententiam & absolutionem non nihil, si ipsius rei utilitas spiritualis videatur exigere, differendam, aut ad medicinam, ut deinceps ægro certius & efficacius possit applicari, non statim applicandam; jus tamen hoc non est ita absolutum, ut nullam ab ipso vel reo, vel ægro ejusque consensu habeat depen-

dependentiam. Itaque Confessarius neque ut iudex, neque ut medicus habet jus seu causam sufficientem differendæ absolutionis; nisi pœnitens ipse sponte confentiar.

108. Probatur II. quia absolutio illa neganda est vel ob frequentiam peccandi, vel ob occasionem non evitatam. Non propter hoc posterius; quia, ut pono, hic & nunc non potest, & consequenter nec tenetur peccator eam occasionem vitare. Non propter illud prius; quia negatio illa, vel, si malis, dilatio absolutionis, vel nihil vel parùm habet utilitatis, magisque prodest frequens usus Confessionis, & beneficium absolutionis. Certè remedium illud negatæ vel dilatæ absolutionis Confessarii experiuntur non semper bene procedere, imò sæpe malè: sic enim multi vel Confessionem totis etiam annis omittunt, vel Confessarium mutant, ut jam nova remediorum series incipiat, & pro primis vicibus beneficium absolutionis ab eo accipiant: cum quo si postea non succedat, mutant eum rursus, & pergunt ad alium, redintegrando ab initio causam. Sed quidquid sit de hoc, quid faciendum, si pœnitens non accedat ad alium Confessarium, nec Confessionem per plures annos omittat, sed eundem iterum ac sæpius consulat, peratque absolvi; nulla tamen appareat emendatio; An iste repellendus est semper, vel potius aliquando absolvendus? Sanè si nunquam absolvatur per totum annum, quid id prodesse poterit, si ille hîc & nunc, quando accedit, capax est? Nam, si sit incapax, nulla est quæstio, sed certum est, nunquam esse absolvendum. Quòd si

capax est, & nihilominus putatur aliquando pro medicina neganda absolutio, cur toties, & non sæpius? aut, si semper est capax, cur non semper illi confertur? maxime si jam experimento constet, non esse illi valde molestum, subinde privari absolutione. Unde apparet, quid tandem commodi habere possit illud remedium: imò potius plurimum incommodi se-cum adfert, dum privatur homo gratiâ Sacramenti & auxiliis, quæ intuitu illius ritè suscepti dari solent, alioqui non danda: neque sanè tantùm prodesse potest metus ille seu molestia negandæ absolutionis, quantum auxilia gratiæ, & gratia ipsa absolutionis impensæ.

109. Quæ omnia confirmari possunt exemplo & praxi peritorum Confessariorum: hi enim, ut notum est, injungunt frequentem usum Confessionis apud eundem Confessarium; tantum abest, ut venientem absolutione privent: alioqui frustraneum esset, injungere cum accessum. Et ita communiter etiam D.D. suadent, ut fiat in peccatis, præcipuè in quibus nec moraliter nec physicè ullatenus tolli potest occasio, ut contingit in peccato mollitiæ, de quo Toletus l. 5. c. 13. sic pronuntiat: est, inquit, hoc peccatum difficillimæ emendationis, quia occasio semper est cum homine, & est adeo universale, ut crediderim, maximam partem damnatorum hoc infici peccato. Vix puto, esse aliud efficax remedium, nisi frequentissimam Confessionem, cum uno eodémque Confessario, ut fiat ter in hebdomadæ, si possit: est enim hoc Sacramentum maximum frenum: & qui hoc non utitur, non sibi promittat emendationem, nisi per miraculum

raculum à DEO factum, aut rarissimum privilegium. Ex quibus satis apparet, non esse recidivos repellendos à Confessione, sed ad eam alliciendos, & invitandos sub spe impetrandæ absolutionis. Quis enim confiteatur, qui timere potest, ut sibi, quantumvis aliàs disposito, & ad frequentandam Confessionem incitato, imò accedere jussu, denegetur absolutio? Quare nec in iis peccatis, quorum occasio, si non physicè, saltem moraliter averti non potest, videtur remedium negandæ absolutionis adhibendum, præsertim cum hoc Sacramentum Christus ipse instituerit, non solum ad peccata præterita delenda, sed etiam ad futura præcavenda: negatâ verò, vel, (quod hic idem est) dilata absolutione negatur Sacramentum reconciliativum cum DEO, atque remedium contra futura peccata. Quis verò unquam vidit, ægrotum, alioqui remedii capacem, remedio ad vulnus acceptum sanandum convenientissimo privari? aut tempore morbi contagiosi antidotum, quod facile haberi potest ad pestem evitandam, cuiquam denegari, præcisè ex eo, ut postea (si superis placet) efficacius adhibeatur. Hæc enim vero inhumana essent, & Christianæ charitati minimè consentanea: & multò maximè urgere possunt respectu peccatoris etiam consuetudinarii, non solum attriti, sed verè contriti. Quid enim durius sit, aut magis absonum, quàm amicum DEI, & amantem illum super omnia, non jam propter peccata præterita, sed propter merum eumque forrassis inanem futurorum beneficio Sacramenti & absolutionis privare?

no. Probatum III. efficacissimo ipsius
R. P. Stoz Trib. Pœnit.

mitissimi Christi JESU exemplo: si enim ipse tam clemens est & misericors, ut omnes, qui, quoties in antiqua peccata sine numero fere relabuntur, toties tamen ad ipsum, velut omnis misericordiæ fontem, animo verè contrito accedunt, absolvat, & veniâ peccatorum donet; quid est, quòd nos ejus Vicarii simus ipso longè severiores, & beneficium absolutionis Sacramentalis relapsis, sed hic & nunc verè contritis, negemus, cum mandato, ut seipsis redeant meliores? vix enim apparet, ad quid aliud hæc absolutionis dilatio serviat, quàm ut pœnitentem faciat pusillanimum, & absterreat à repetenda Confessione. Certè si Christus ita nobiscum ageret, jam pridem ut Sodoma essemus. Imitemur ergo potiùs benignitatem Christi, omni momento quoscunque peccatores, quamcunque relapsos in sinum suæ misericordiæ admittentis, ut hac ratione onus Confessionis, quod alioqui satis grave est, reddamus haud paulò levius; & peccatores, etiam maximos, & in antiqua peccata sæpius relapsos, ad misericordiæ divinæ thronum per Pœnitentiæ Sacramentum reverti & accedere sinamus: forsan flectetur tandem dura cervix, cum vi debet secum tam benignè & paternè agi; &, quæ malè hæctenus gessit, emendabit; & Angelis DEI majus adferet gaudium, quàm nonaginta novem justis, qui non indigent pœnitentiâ. Certè multi hac tam infracta Confessarii patientia & benignitate permoti, & constanti ejusdem industriâ quasi manuducti, & precibus adjuti, ad bonam frugem redierunt, & demum post multos annos, quibus in miserabili peccatorum gravissimorum statu consue-

L

runt,

runt, ac vixerunt, sanati sunt ab infirmitate sua. Licet ergo ex antiquis circumstantiis nihil nisi relabendi metus appareat, meliora tamen præsumamus de iis præsertim, quos viderimus verè, & sine fūco de suis peccatis dolere. Quid si enim hæc absolutio, quam immitis Judex nunc negas, futura sit ultima? eaque tam severè negatâ recidivus repentè decedat, & quia attritus tantum erat, pereat, & cum reprobis suam accipiat portionem. Eheu! quid non doloris, quid non mœroris tibi accideret, si talem jam ob tuam severitatem rogo æternum arfuro involutum videres, lamentabile illius longè infelicissimi ignis pabulum, quem videre potuisses inter gloriosos cælestis patriæ cives beatum consortem, sui beneficium, cujus probabiliter capax erat, absolutionis impertuisses?

III. Hinc ergo videant Confessarii, quàm non debeant se ipsos morosos ac difficiles præbere in absolvendo recidivo: ab hac enim, ut paulò antè dixi, tam difficili & morosa absolutionis collatione sæpe pendet æterna recidivi salus. Et hinc Tann. T. 4. D. 6. q. 9. d. 5. n. 114. rectè ac sapienter monet Confessarios, ne absolutionem, quàm inculpatè impendere poterunt, cum damno vel probabili periculo pœnitentis negent; sive quia is animo valde dejicietur, sive quia ad Confessionem non audebit redire. Itaque, quod monet etiam Henriq. l. 6. c. 26. n. 9. communiter id non faciant sine pœnitentis consensu. Ego particulam hanc *communiter* omittendam censeo, & simpliciter dicendum, absolutionem etiã recidivo, bene disposito non esse denegandam seu differendam, nisi ipse velit.

Præstat, ut, si in uno excedere velimus, potiùs in benignitate quam severitate excedamus, & in cælum introducamus per impertitam absolutionem, quem fortè alioqui in infernum præcipitem egissemus.

112. Dixi autem supra I. Recidivum ex inevitabili occasione absolvendum esse: si enim occasio facilè & nullo impendio possit evitari, utique absolvi non potest, qui eam dimittere non vult. Est enim manifestè incapax absolutionis ob affectum vigentem ad peccatum non omitendum, hoc ipso, quia occasionem, quam facilè potest, non vult deserere. Quòd si verò, dicat, se dimisurum eam occasionem, & licet facillimè possit, non dimittat, etiam graviter monitus, meritò potest esse suspectus de inefficacia, aut simulatione veri propositi à peccatis abstinendi, & sic dimitti, donec & ipse suam dimittat occasionem, ut monet Dicast. n. 580. Idem dicendum est de eo, cujus indispositio manifestè deprehenditur per decursum Confessionis.

113. Dixi II. *Nisi justa causa occurrat* &c. qualem ego cum Joanne Sancio judico esse solum & unicum pœnitentis consensum. Addunt aliqui hanc: si enim, inquit, major utilitas in pœnitentem, si ei ad breve tempus differatur absolutio, redundare possit, ex meliori instructione, adhortatione ad novum & majorem horrorem ac odium peccati, aut amorem DEI &c. quæ hic & nunc ob temporis angustias fieri nequeunt, Confessarius, cum videat plus se effecturum absolutionem differendo, quàm statim impertiendo, id utique facere poterit. Ita isti: quibus ego non assentior, nisi in ordine & dependenter ad consensum

sum pœnitentis, à quo res hæc unicè pender, ut ex hæctenus dictis præsertim n. 107. colligere est.

ARTICULUS VI.

De signis veri doloris, & propositi.

114. Hæc possunt esse, I. si præscripta media sint adhibita. II. si occasiones salutem proximæ sint vitatæ. III. si numerus peccatorum sit imminutus. IV. si pœnitens omnino asserat, cui plerumque credi debet, cum ipse sui sit accusator, defensor & testis. Qua tamen in re opus est magnâ Confessarij prudentiâ, ne pœnitentem sua severitate avertat, neque etiam lenitate seducat, & peccet pereatque cum illo.

115. Sed enim illud pro solatio bonarum mentium non est omittendum, quod notant Navar. c. 3. n. 13. Henriq. l. 4. c. 42. n. 4. Coninch. D. 2. d. 6. n. 59. Laym. l. 5. rr. 6. c. 4. n. 8. & 18. Bonac. D. 5. q. 5. s. 1. p. 8. n. 3. Suar. D. 4. s. 3. n. 5. Dicast. D. 6. d. 14. n. 246. & alij. Hi ergo docent, posse contingere, ut aliquis habeat absolutum & efficacem propositum de cetero non peccandi, & tamen simul timeat, imò certò sibi persuadeat, se vel omnia aut plura peccata[m] mortalia, vel certum eorum aliquod genus non vitaturum, quia jam expertus est suæ voluntatis inconstantiam. Hic enim, etsi in semet habeat causam, se coram DEO humiliandi, & calidioribus precibus ejus auxilium & gratiam implorandi, proposito tamen, quod ad Sacramentum sufficiat, non destituitur. Aliud enim est, velle & seriò etiam proponere, non peccare imposterù; aliud, scire, quod quis sibi

proposuit, se facturum. Illud prius spectat ad voluntatem; hoc verò posterius ad intellectum, & ex illo proposito ob cognitam voluntatis humanæ mutabilitatem necessariò non consequitur: sed nec ad veram contritionem requiritur, imò etiam, ut Navar. rectè monet, sapit quandam superbiam: & ideo consulendum est, præsertim fragilioribus, ut de eo nihil curent aut cogitent. Licet autem hic timor possit aliquando esse indicium propositi minùs perfecti; potest tamen stare, imò ordinariè stat cum absoluto & ad Confessionem sufficienti proposito, nisi fortè oriatur ex affectu actuali erga peccatum, aut ex desperatione Divini auxilij.

116. Sub hæc ergo non rectè faciunt Confessarij, qui à suis pœnitentibus exigunt specialem promissionem vel juramentum de hoc vel illo peccato imposterum non perpetrando, ut sic magis ab eo scelere absterreantur. Etsi enim possit hoc quandoque effrenent & abjectam in peccata voluntatem continere in officio, periculum tamen est, ne, dum ex uno laqueo explicare se volunt, in duplicem se induant, peccati videlicet novi, & insuper etiam perjuri. Neque habet Confessarius potestatem obligandi pœnitentem ad ea, quæ aliàs jure Divino vel humano præstare non tenetur, nisi ad opera pœnitentiæ, de quibus tamen ipsis non parùm dubitatur, ut videbimus.

117. Nihilominus tamen, si omnino judicetur, ejusmodi juramentum esse medium opportunum ad absterrendum hominem à crimine valde pernicioso, & ad commune & publicum alicujus communitatis damnum spectante, posset à pœnitente exigì, ut priùs, quàm absolva-

tur, juret, se tale crimen non patratum: & ita de incendiarijs statuitur *cap. Pessimam. 23. q. 8.* & de ijs, qui ab excommunicatione solvuntur, decernitur *cap. 10. 11. & 15. de sent. excommun.* ubi istiusmodi jurare jubentur, se staturos seu parituros mandato Ecclesiæ, pro damno satisfacturos, tale delictum non amplius commissuros, pœnitentiam injunctam impleturos &c. sed hæc ut Bonac. *de Excomm. D. 1. q. 3. n. 4.* notat, ad forum externum spectant, nec ad forum internum conscientie sunt trahenda: non enim pro Confessione ea est necessitas juramenti, cum sufficiat serium amplius non peccandi propositum: imò nec ad aliorum exemplum quidquam valeret occultum illud, quod intra Confessionem fieret, juramentum: ad quid ergo exigatur? nisi, ut dixi, in raro casu, quo credi potest esse medium accommodatum ad abstinendum à peccato.

ARTICULUS VII.

Praxis eliciendi Contritionem.

118. Quibus verbis aut internis mentis actibus Contritio formanda sit, ex hæcenus dictis facile est colligere. Verba quidem ad eam exprimendam non sunt necessaria, cum sola mente possit, & quidem in ictu oculi, imò unico momento: ut patet in Davide, qui vix unicum illud *peccavi Domino*, protulit, mox à Propheta Nathan illud consolationis plenum verbum invicem audivit: *Domine quoque transtulit peccatum tuum 2. Reg. 12.* si tamen verba adhibeantur (quod laudabile quoque est) ita profertenda sunt, ut cum ijs mens consentiat;

ne videlicet, dum labijs quis profiteretur, se sua peccata commissa detestari, ea mente adhuc probet: in quem sanè rectè detorqueri posset illud *Psalmi 77.* linguâ suâ mentiti sunt ei: cor autem eorum non erat rectum cum eo.

119. Circumferuntur quidem non pauca paradigmata, quæ passim & vulgò habentur pro perfectæ Contritionis actu; cum tamen revera non sint, eò quòd nitantur frequenter motivo Amoris erga DEUM, quem *Concupiscentia* appellant, & ad perfectam Contritionem non sufficere constat ex dictis n. 10. ut ergo forma Contritionis tum perfectæ, tum imperfectæ ad manus sit, utriusque unam vel alteram subjiciam, ut, si placeat, eam familiarem tibi reddas. Est enim consultißimum & sanctißimum, frequenter eam contritionem, quæ ex solo & puro DEI super omnia dilecti amore proficitur, elicere.

FORMA CONTRITIONIS PERFECTÆ.

120. Amabilissime Domine, Pater misericordiarum, & DEUS totius consolationis, qui propter nimiam, quâ nos diligis, charitatem, non vis mortem peccatoris, sed ut magis convertatur & vivat: doleo ex intimo corde, quòd te DEUM meum, Patrem amantißimum, quem super omnia amo, offenderim. Vellem ex animo, ut nunquam te offenderissem. Detestor omne peccatum, à me unquam commissum, & quodcunque aliud, super omniade-

reßta-

testabilia, & quidem ideo, quòd sit contra te DEUM meum summè & infinitè bonum, quem amo iterum super omnia. Intuitu igitur meæ vilitatis, quæ offendit, & infinitæ bonitatis ac Majestatis, quæ offensa est à me, firmissimè statuo ac propono cum Divina tua gratia, omnia peccata devitare super omnia devitabilia, eorúmque occasiones declinare omnes; ea denique, quæ contra immensam bonitatem tuam commisi, in amaritudine animæ confiteri, & pœnitentiam, quæcunque injungetur, implere, sperans de bonitate ac misericordia, fidelitate ac veracitate Divina infinita, omnia peccata mihi remissum iri, & gratiam conferendam, ut bene vivam ac moriar, & tandem salvus fiam: quod, ut fiat, rogo te per merita Christi, beatissimæ illius Matris, omniumque Sanctorum. Amen.

A L I A.

121. O clementissime DEUS: pœnitet me ex toto cordis affectu, quòd offenderim te Dominum meum, quem amo super omnia: & propono firmiter, amplius non peccare, omnésque peccandi occasiones devitare, & sanctissimæ tuæ voluntati in omnibus placere. Et in satisfactionem peccatorum meo-

rum offero tibi passionem dilectissimi Filij tui Domini nostri JESU Christi, merita B. MARIE Virginis, & omnium Sanctorum, atque opera mea omnia, & totam vitam meam. Et confido in bonitate ac misericordia tua infinita, quòd per merita pretiosissimi sanguinis, ac sanctissimæ Passionis Filij tui, mihi remissurus sis omnia delicta mea, & gratiam uberem largiturus, qua vitam meam emendare, tibi que perfectè usque in finem servare valeam, Amen.

Alia, in qua specialiter notantur actus, qui ad eliciendam contritionem concurrunt.

122. Domine DEUS clementissime! firmissimè assentior *a.* ob Divinam revelationem, te esse in finitè bonum; &, cum talis sis, amo te ex toto corde super omnia. *b.* Firmissimè iterum assentior ob eandem revelationem, te esse infinitæ veritatis & fidelitatis in promissis, & in remittendis peccatis infinitæ misericordiæ ac bonitatis. *c.* Firmissimè denique assentior ob revelationem Divinam, me ob peccata à me unquam commissa esse detestabilem super omnia; & ideo etiam de estor memet super omnia detestabilia. *d.* quia ergo ab ultima mea Confessione & per omnem vi-

tam multis & magnis peccatis, te DEUM meum, summum & infinitum bonum ego omni modo detestandus offendi, doleo ex intimo cordis affectu & *e.* detestor, ô mi DEUS, omne peccatum à me unquam commissum, & hoc non alià de causa, quam quia tibi, DEUS meus, quem amo super omnia, displicet, *f.* Et idcirco etiam firmissimè statuo, impostèrum amplius non peccare: *g.* in satisfactionem verò meorum peccatorum offer tibi acerbissimam Filij mortem pro me misero peccatore obitam, *h.* sperans, *i.* me illius intuitu veniam omnium delictorum impetraturum. Amen.

a. Actus fidei. *b.* Actus amoris DEI super omnia. *c.* Actus spei. *d.* Detestatio sui. *e.* Dolor de peccatis. *f.* Repetitio amoris DEI. *g.* Propositum non peccandi. *h.* Oblatio meritorum Christi pro satisfactione peccatorum. *i.* Repetitus actus spei.

Alia brevior, in qua rursus specialiter notantur actus, qui ad contritionem concurrunt.

123. Benignissime DEUS, qui culpà offenderis, & pœnitentiã placaris, *A.* pœnitet me ex toto corde, *B.* quod offenderim te Dominum ac DEUM meum, *C.* quem amo super omnia; & propono firmiter, amplius non peccare, omnès-

que peccandi occasiones devitare, & tibi in omnibus cum Divina tua gratia obsecundare. *D.* Et in satisfactionem peccatorum meorum offero tibi satisfactionem sacratissimam JESU Christi Filij tui, ac Domini nostri. *E.* Et confido in bonitate & misericordia tua infinita, quòd per merita ejusdem Christi Filij tui remissurus mihi sis omnia delicta mea, *F.* & gratiam uberem largiturus, quã vitam sanctè instituire, tibi que perfectè usque in finem servire valeam. *G.* Per eundem Christum Dominum nostrum. Amen.

A. Actus fidei. *B.* Dolor de peccatis. *C.* Amor DEI super omnia. *D.* Propositum de futuro. *E.* Oblatio sui per Christum. *F.* Spes veniæ per Christum. *G.* Petitio gratiæ Divinæ, sine qua nihil boni, quameunque modicum sit, possumus præstare.

Alia adhuc brevior.

124. Doleo, ô pijsime & amabilis DEUS, quòd ego te Dominum meum & DEUM meum, quem amo super omnia, unquam offenderim, firmitèrque statuo, omnia peccata eorumque occasiones devitare, confiteri & pœnitentiã, quæ injungetur, implere. Et confido ab infinita bonitate tua per Christi merita, ejusque pretiosissimum sanguinem pro me effusum, omnia peccata mihi remittenda, & gratiam conferen-

ferendam, quã vitam meam emendem, & in sanctissimo tuo servitio in finem perseverem.

Alia adhuc brevior & facilior.

125. Detestor ex animo omnia peccata mea propter DEUM meum, quem amo super omnia, & doleo à me unquam offensum esse, emendationemque in futurum propono.

Brevissima cum proposito implicito.

126. Displicet mihi, unquam me peccasse, quia feci contra te, DEUS meus bone, quem ex toto corde amo super omnia.

ACTUS ATTRITIONIS.

127. Pœnitet me, unquam peccasse contra DEUM meum, omnium delictorum meorum justum vindicem.

128. Possunt mala, quæ DEUS propter peccata alicui inferre potest, magis explicatè exprimi, in hunc ferè modum: Doleo de peccatis meis, quia DEUS me propter illa æterna beatitudine privare potest: *vel:* gratiã & jure æternæ felicitatis exuere: *vel:* inferni æternâ, *vel:* temporali purgatorii pœna; *vel:* alio temporali malo infamiæ, mortis, parentum &c. affligere: *vel:* quia per illa anima mea in conspectu DEI detur-

patur, fit exosa DEO &c. & propono emendationem in futuro.

129. Sed quòd motiva, ob quæ elicitur attritio, fuerint generaliora, eò etiam ad plura se porriget peccata. Et ideo expedit, ut attritio temper eliciatur subratione tam universali, ut omnia peccata commissa complectatur, juxta ea, quæ suprã n. 37. & n. 69. diximus. Alioqui si motivum fuerit tantum particulare, super unum duntaxat peccatum mortale cadens, alius novus dolor addendus erit, qui reliqua quoque peccata mortalia attingat, ne aliàs Confessio ob defectum sufficientis doloris vel propositi reddatur invalida. Neque enim fieri posse existimo, ut in eadem Confessione, in qua plura peccata mortalia exponuntur, dolor ita dividatur, ut cadat super unum tantum; reliqua verò ne virtualiter quidem eo contineantur; sic enim, meo quidem iudicio, est nulla ob affectum saltem habitualiter ad quædam peccata mortalia perseverantem. Sed hoc ulterius discutiendum Theologis Scholasticis relinquo; hi enim ex proprio munere exactius disputant, an dari queat Confessio valida, sed informis, hoc est, quæ, licet valeat, fructum tamen nullum confert.

Alia brevior.

130. Displicet mihi summo peccare, quòd DEUM, summum meum Benefactorem, meum Redemptorem, Glorificatorem &c. unquam offenderim: & statuo firmiter ab omni peccato imposterum abstinere.

Alia

*Alia brevissima cum proposito
implicito.*

Displicet mihi, peccasse, propter mala, quæ DEUS mihi infligere potest: vel: propter bona, quibus me privare potest.

131. Ex iis, quæ tota hac parte dicta sunt & explicata, potest Contritionis perfectæ definitio concinnari, in hæc ferè verba: *Est actus charitatis, quo quis sua peccata omnia detestatur, quatenus sunt offensa vel malum DEI: vel quatenus ejus amicitia aut voluntati repugnant, cum proposito non amplius peccandi.* Dicitur I. *Actus charitatis*: non tam quòd sit actus à charitatis erga DEUM habitu, vel in ejus habitus defectu ab auxilio gratiæ Divinæ elicitus; sed potiùs, quòd sit imperatus ab eadem charitate, ita ut actus charitatis sit prior, quàm actus contritionis; ideo enim quis detestatur peccatum, quia est contra DEUM nobis super omnia dilectum. Nihilominus actus contritionis ita accipitur, ut utrumque actum contritionis & amoris includat. Porro hic amor debet esse amor amicitia; seu benevolentia; juxta dicta n. 10. Dicitur II. *quo quis detestatur*: per displicentiam causativam doloris. Unde facilè datur causa, cur nec DEUS, nec Beati dicantur habere poenitentiam, etsi quàm maximè utriusque displiceat peccatum, ut purè DEO malum: quia utriusque etiam incapaces sunt doloris, qui alioqui nascitur velut effectus ex detestatione peccati commissi, velut ex causa. Dicitur III. *Sua peccata*: quia nullus dicitur propriè habere contritionem de

peccatis alienis, hoc est, à se non commissis: tendit nimirum contritio ad eum finem, ut ille ipse, qui eam elicit, DEO à se offenso reconcilietur. Dicitur IV. *Omnia*: quia hoc ipso, quòd peccatum unum mortale non deleatur, quin hoc ipso etiam cetera remittantur, necesse est, ut contritio cadat super omnia. Quin et si peccatorum omnium venialium remissio per contritionem quærat, eodem modo necessarium est, ut illa se ad omnia extendat; non enim fieri potest, ut per eum actum peccatum, quòd adhuc placet, vel perseverat habitualiter, remittatur. Dicitur V. *Quatenus offensa, vel malum DEI* &c. hoc enim ipso, quòd ex motivo charitatis, quæ erga DEUM ut summum & infinitum nostrum bonum; super omnia purè ratione sui amabile, versatur, proficitur contritio, non tantum omne bonum DEO velle debemus, quòd sit per actum amoris; sed etiam, quidquid illi malum est, vel displicens, per actum contritionis aversari & odisse; cum ejusdem virtutis sit, velle alicui bonum, & malum ei contrarium vel oppositum odisse & detestari.

132. E contrario verò Attritio sic describi poterit: *Est actus, quo quis detestatur peccatum, quatenus est offensa DEI summi nostri benefactoris, vel vindictæ peccatorum per poenas instigendas.* Dicitur I. *Actus*; vel ex amore nostri, qui *Concupiscentia* vocari solet; vel ex timore poenæ, non quidem servili, sed filiali, de quo supra n. 32. profectus. Dicitur II. *Quatenus est offensa DEI*: ut etiam dolor sit ad veniam à DEO impetrandam utilis, semper ad DEUM à nobis per peccata

peccata offensum respicere oportet. Quamcunque enim doleamus de peccatis, quatenus per ea parentes, Magistratum, Præceptores &c. offendimus, nunquam eorum remissionem obtinebimus, nisi ad DEUM quoque sint oculi nostri. Dicitur III. *Summi Benefactoris*: cum enim contritio necessario ex motivo charitatis, quam *amicitia seu benevolentia* appellamus, provenire debeat; dolor ille, qui ex amore nostrum promanat, ad perfectionem veræ Contritionis non potest pertingere. Restat ergo, ut sit actus Attritionis: præter hos enim duos dolores tertium, qui ad Confessionis Sa-

cramentum spectet, non novimus. Dicitur IV. *vel vindictis peccatorum per penas*: sive hæ sint æternæ in inferno, vel temporales in purgatorio perferendæ; quin & quæcunque alia mala v.g. infamia publica, suspendium, castigatio à parentibus aut Præceptoribus, morbi, fames &c. possunt esse motiva ad Attritionem sufficientia, modò apprehendantur, ut à DEO vindice peccatorum proveniunt; aliàs utique ad attritionem, quæ ad Confessionem requiritur, sunt inutilia. Sed de his modò satis: pergamus ad tertiam hujus Operis partem.

P A R S III.

DE CONFESIONE.

Hæc est altera Sacramenti Pœnitentiæ pars: prius tamen, quam eam pertractare aggrediamur, placet de ipsa Pœnitentia generatim non-nihil differere.

QUÆSTIO I.

De Pœnitentia.

1. Pœnitentia diversimodè accipitur: aliquando pro Virtute; aliquando pro Sacramento; aliquando pro Confessione, seu actuali sui accusatione coram legitimo sacerdote; aliquando pro contritione; aliquando etiam pro satisfactione. Nos hoc loco breviter dicemus de Pœnitentia, ut est Virtus, & Sacramentum; acturi postea de eadem, ut significat sui, quam dixi, accusationem: & tandem etiam de eadem, quatenus per

R. P. Stoꝝ Trib, Pœnit.

eam DEO offenso satisfacimus, & injunctam pœnam exsolvimus.

ARTICULUS I.

De Pœnitentia, ut est Virtus.

2. Pœnitentia prout est specialis & à ceteris omnibus distincta virtus, ex S. Thom. 9. 85. a. 1. ad 3. & art. 3. in hunc ferè modum describi potest. Est detestatio & dolor animi de peccato commisso, quatenus est offensa DEI, ex intentione eam abolendi & compensandi: vel: Est habitus inclinans ad actum, quo detestamur peccatum commissum, & de eo

M dolemus,